

La repressió del
"Tribunal de Orden
Público" a Terrassa

TOP 1963-1977

Associació
Catalana de
Persones
Ex-preses
Polítics del
Franquisme

vallès occidental - catalunya central

fundació
cipriano
garcía
estudis, cultura
i memòria

Diputació
Barcelona

Terrassa Memòria

Ajuntament de
Terrassa

La repressió del *Tribunal de Orden Público* a Terrassa.

TOP 1963-1977

Natalia Giménez Bautista

Agraïments: Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme, CCOO Vallès Occidental – Catalunya Central, Fundació Cipriano García, Diputació de Barcelona, Ajuntament de Terrassa.

Revisió dels textos: Rafael Espinosa Morán i Joan Coma Ainsa.

Terrassa, novembre 2025

© d'aquesta edició: ACPEPF, CCOO, DIBA

Foto coberta: Manifestació 1977 a Terrassa. Arxiu Històric de CCOO Catalunya. Autor: Rafael Pino Bueno

Jordi Ballart i Pastor

Alcalde de Terrassa

L'escriptora i periodista Montserrat Roig va dir que durant el franquisme “la por era l'aire que respiràvem. Una por feta de silenci, de mirades evitades i de veus que no deien tot el que pensaven”. Això era el franquisme, això era la por, això era la manca de llibertat que, malauradament, avui hi ha qui vol tornar a reproduir.

Per tant, és un honor poder introduir aquest llibre, dedicat a la memòria històrica i a la denúncia d'un dels aparells repressius més significatius del franquisme: el Tribunal d'Ordre Públic, conegut com el TOP.

Aquest tribunal, actiu entre els anys 1963 i 1977, va ser una eina fonamental per silenciar la dissidència, castigar el pensament crític i criminalitzar tota acció que qüestionés el règim. En una època en què la llibertat d'expressió era un risc, i no un dret, milers de persones —moltes d'elles joves, estudiants, sindicalistes, escriptors, activistes— van ser perseguides i condemnades per defensar la democràcia, la dignitat i els drets socials.

Aquest llibre, doncs, és un acte de reparació i justícia.

Com a alcalde de Terrassa, ciutat compromesa amb els valors democràtics, vull expressar el meu reconeixement a totes les persones que, tot i la por i la repressió, no van callar. La seva valentia ens inspira encara avui.

Recordar el passat no és un exercici de nostàlgia, sinó una responsabilitat col·lectiva. Perquè només des de la veritat i la memòria podem garantir que mai més no tornin èpoques de foscor, d'injustícia i d'impunitat. Aquest llibre ens convida a fer-ho amb llum, amb paraula i amb consciència.

La generació TOP representa una baula clau en la lluita per la democràcia a Espanya. El seu coratge en una època de censura i repressió va contribuir a crear les condicions per a la Transició. La seva memòria és un acte de resistència col·lectiva i un recordatori que els drets mai no són garantits: cal defensar-los.

Gràcies, doncs, per posar nom i rostre a la repressió. I gràcies per fer-ho en un moment en què el present ens exigeix, més que mai, defensar amb fermesa la llibertat, la justícia i els drets humans.

Per CCOO parlar de la “Generació TOP” és parlar dels nostres orígens, d’un passat que comença a ser llunyà, que el vivim sense enyorança però que alhora ens resistim a oblidar i del que ens sentim orgullosos i orgullosos.

El fet de recordar ens ha de servir per afrontar el present i projectar-lo amb una mirada de futur. El present sempre és i ha estat complexa pel comú de la gent que ha de guanyar-se la vida amb el seu treball, ho és ara i ho va ser en els anys 60 i 70 del segle passat. Un present per projectar un futur que mai està escrit, com ens ha mostrat la gent de la “Generació TOP”.

Els anys del que anomenem la “Generació TOP” foren els de l’absència de les llibertats més elementals, la de reunió, la de manifestació, la participació política i sindical, la d’opinió i expressió, etc. Uns anys i unes generacions que organitzadament van aconseguir que aquests drets fossin reconeguts com a drets fonamentals. Una generació de persones concretes amb noms i cognoms, que pagaren amb condemnes de presó el revelar-se contra un règim dictatorial moltes d’elles organitzades a les Comissions Obreres.

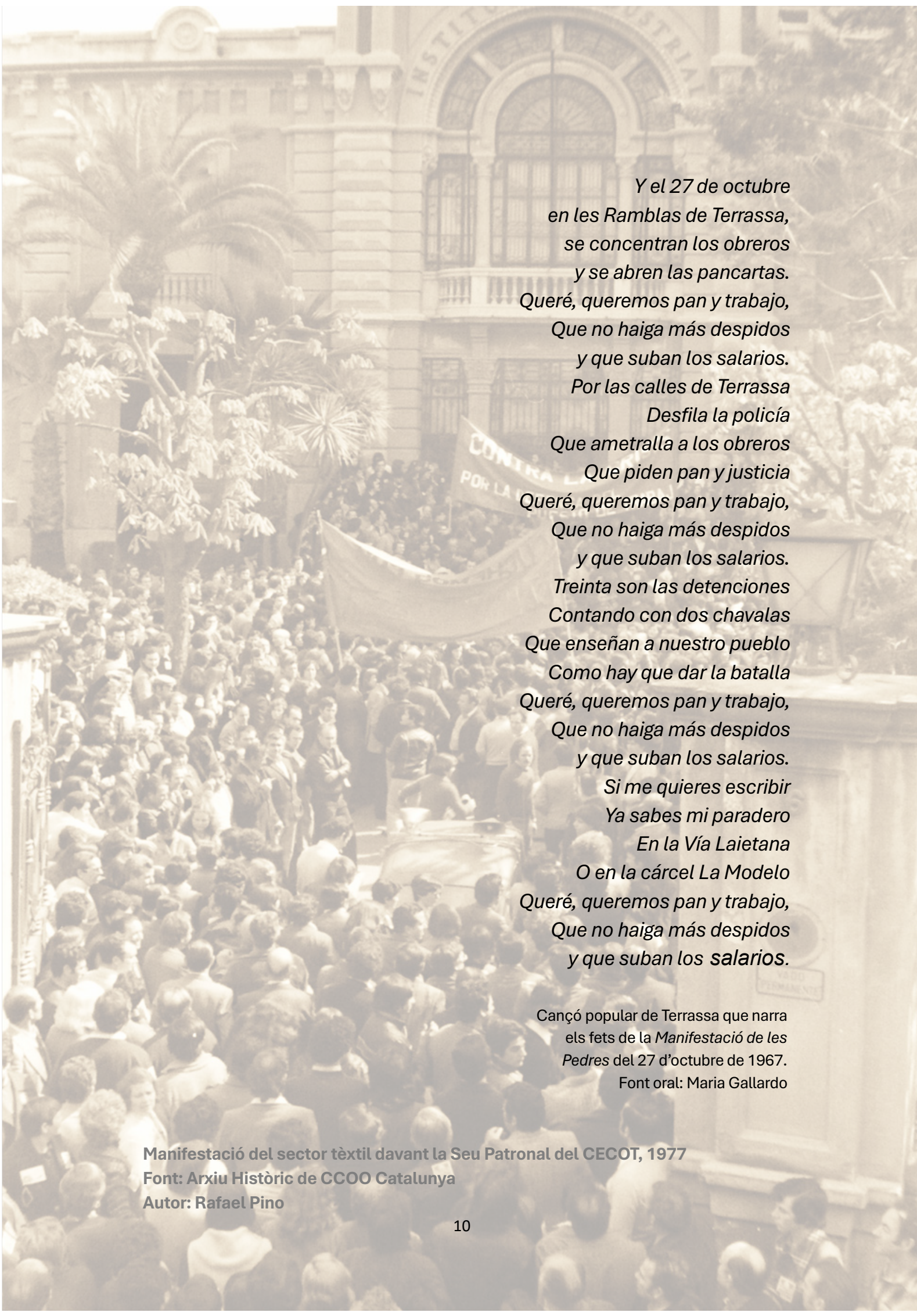
Avui que vivim en un entorn d’incerteses generades per l’avanç d’una onada reaccionaria liderada per d’un grapat de híper-milionaris que volen acabar amb els drets col·lectius, inclòs el de tenir un planeta habitable, per convertir-los en negocis, la lluita col·lectiva per un món millor i més just és un dels aprenentatges que ens ha deixat la “Generació TOP” i que aquest treball que teniu a les mans vol posar en valor i reconèixer. Aquest reconeixement i no deixar que el seu compromís amb la classe treballadora quedi a l’oblit és el millor homenatge que podem fer als homes i dones que es van organitzar per enderrocar el règim franquista.

Vull agrair en nom de CCOO del Vallès Occidental i la Catalunya Central el sacrifici i la lluita de les persones que van formar part d’aquesta generació i també reivindicar una de les seves grans ensenyances: en un present com el seu, especialment difícil, aquesta generació va tenir clar que el futur mai està escrit.

A “Terrassa la Roja” els homes i dones que van lluitar ho van tenir molt clar. La nostra obligació es agafar el testimoni.

Sumari

1. Presentació **pàg. 11**
2. El franquisme dels anys 60 i 70 **pàg. 13**
3. La creació del *Tribunal de Orden Público* (TOP) **pàg. 15**
 - 3.1. Moviments antifranquistes dels anys 60
 - 3.2. Antecedents del TOP
 - 3.3. El cas de Julián Grimau
 - 3.4. Creació del TOP
4. Lluita i repressió a Terrassa **pàg. 23**
5. Les víctimes del TOP a Terrassa **pàg. 31**
 - 5.1. Les sentències
 - 5.2. Anàlisi de les sentències
 - 5.2.1. Perfil sociològic
 - 5.2.1.1. Edat i sexe
 - 5.2.1.2. Procedència
 - 5.2.1.3. Professions
 - 5.2.2. Afiliació política i participació sindical
 - 5.2.3. Les detencions i les tortures
 - 5.2.4. Els delictes
 - 5.2.4.1. Any de les sentències
 - 5.2.4.2. Delictes
 - 5.2.5. Absolucions, condemnes i penes
 - 5.2.5.1. Absolucions
 - 5.2.5.2. Condemnes i penes
 - 5.2.6. Presidents, magistrats i advocats
 - 5.2.6.1. Presidents i magistrats
 - 5.2.6.2. Advocats defensors
 - 5.3. Anàlisi d'alguns casos
 - 5.4. Conclusions sobre les sentències a Terrassa
6. La lluita per l'amnistia i la dissolució del TOP **pàg. 57**
7. La memòria històrica **pàg. 59**
8. Relació de persones residents a Terrassa processades pel TOP **pàg. 61**
9. Índex d'abreviatures **pàg. 63**
10. Bibliografia **pàg. 65**

Y el 27 de octubre
en les Ramblas de Terrassa,
se concentran los obreros
y se abren las pancartas.
Queré, queremos pan y trabajo,
Que no haiga más despidos
y que suban los salarios.
Por las calles de Terrassa
Desfila la policía
Que ametralla a los obreros
Que piden pan y justicia
Queré, queremos pan y trabajo,
Que no haiga más despidos
y que suban los salarios.
Treinta son las detenciones
Contando con dos chavalas
Que enseñan a nuestro pueblo
Como hay que dar la batalla
Queré, queremos pan y trabajo,
Que no haiga más despidos
y que suban los salarios.
Si me quieres escribir
Ya sabes mi paradero
En la Vía Laietana
O en la cárcel La Modelo
Queré, queremos pan y trabajo,
Que no haiga más despidos
y que suban los salarios.

Cançó popular de Terrassa que narra
els fets de la Manifestació de les
Pedres del 27 d'octubre de 1967.
Font oral: Maria Gallardo

Manifestació del sector tèxtil davant la Seu Patronal del CECOT, 1977
Font: Arxiu Històric de CCOO Catalunya
Autor: Rafael Pino

Presentació

El *Tribunal de Orden Público* (TOP) va ser el mecanisme repressiu, dins l'àmbit judicial, que el règim de Franco va utilitzar durant la darrera etapa de la dictadura. Aquest treball té com a objectiu l'estudi i la difusió de com va actuar aquest instrument de repressió contra els moviments socials (veïnal, estudiantil, feminista, obrer) a la Terrassa dels anys 60 i 70. Moviments protagonitzats per egarencs i egarenques que van lluitar per aconseguir els drets i les llibertats democràtiques que avui hem heretat.

L'Associació Catalana de Persones Ex-presses Polítiques del Franquisme (ACPEPF) en col·laboració amb la Fundació Cipriano García, la Unió Intercomarcal de CCOO del Vallès Occidental i la Catalunya Central, la Diputació de Barcelona (DIBA) i l'Ajuntament de Terrassa editen aquest treball per tal de recuperar la memòria històrica i divulgar-la, retent homenatge a totes aquelles persones represaliades per la dictadura.

Per tal de conèixer els detalls sobre el TOP, els protagonistes i les sentències dictades, ha sigut imprescindible consultar la bibliografia bàsica sobre el tema: el magnífic treball editat de Juan José l'Águila "El TOP: la represión de la libertad (1963-1977)" (segona edició revisada). Per tal d'encabir aquesta informació dins el context local de la ciutat de Terrassa, s'ha consultat l'obra indispensable de Lacueva, Márquez i Plans, "Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)". També han sigut essencials els treballs publicats respecte al TOP per part l'Associació Catalana de Persones Ex-Presses Polítiques del Franquisme, CCOO i Memorial Democràtic. Són d'especial rellevància el recull d'entrevistes a les víctimes de TOP publicat per l'ACPEPF, a més d'altres nombrosos llibres i articles redactats sobre el tema per diversos autors i autores citats a la bibliografia d'aquest treball.

Aquest text ha sigut estructurat en diversos àmbits que apropen al lector al coneixement del TOP i les seves víctimes a Terrassa. S'explica el context en què es va crear, primer en l'àmbit nacional i després centrant el

focus en l'àmbit local. A continuació es fa l'anàlisi del gairebé centenar de sentències dictades pel TOP a egarencs i egarenques, segons els perfils sociològics de les víctimes, la seva filiació política i sindical, les detencions i els delictes i els resultats de les sentències. Aquesta anàlisi finalitza amb les biografies dels protagonistes, tant de presidents i magistrats del TOP com d'acusats i acusades i els seus advocats i advocades defensores. La part final del text explica l'anhelada arribada de l'amnistia i la dissolució del TOP, no sense deixar el protagonisme a unes darreres paraules sobre la memòria històrica i democràtica.

Terrassa va ser un dels llocs de Catalunya on el moviment obrer i sindical es va organitzar i va lluitar amb més força en contra de la repressió franquista i per la recuperació dels drets fonamentals que avui en dia caracteritzen una societat democràtica. Aquest text és un homenatge a totes i a tots ells.

Moments previs a la celebració d'una missa per un treballador mort durant la tancada a l'empresa tèxtil Fontanals el maig de 1977.
Autor JR Pino.

El franquisme dels anys 60 i 70

Rafael Espinosa Morán i Joan Coma Ainsa

Durant la Guerra Civil (conseqüència del fracàs d'un cop d'estat per l'oposició popular) i en la postguerra el règim franquista va desfermar una repressió brutal per perpetuar-se en el poder i erradicar els que els vencedors definien com "la anti-Espanya". L'assassinat, la tortura i la presó o la depuració van ser instruments de repressió física, política i social.

A tal efecte es va instaurar una jurisdicció militar (els temuts consells de guerra) que castigava qualsevol acte contrari a la seva ideologia, com les protestes de caràcter polític i laboral en totes les seves possibles manifestacions: reunions, vagues, associacions o propaganda. Aquestes activitats constituïen un delictes de rebellió i eren durament castigades.

La guerra freda va facilitar l'acceptació internacional d'un franquisme que havia quedat aïllat pels seus vincles amb les potències feixistes durant la II Guerra Mundial. En els anys 50 Espanya va signar el Concordat amb el Vaticà i el pacte de defensa amb els Estats Units (1953) i va ser admesa a la ONU (1955). D'altra banda, el fracàs de la política econòmica que es va aplicar, una proposta d'autarquia basada en el tancament a l'exterior, va obligar a partir dels anys cinquanta, a obrir-se a l'exterior, en especial a la veïna Europa. El Pla d'Estabilització de l'any 1959 culminà aquest gir de política econòmica que exigia una cara més amable, juntament amb els diversos plans de desenvolupament van donar pas a un augment de l'activitat econòmica i industrial que necessitava obrir-se al capital estranger.

El creixement del Producte Interior Brut va ser elevat, però les condicions de vida dels treballadors que van emigrar de les zones rurals del sud d'Espanya cap a les zones urbanes de les ciutats industrials com Terrassa eren molt dures, va ser el cost social de passar amb molta rapidesa d'una societat amb majoria de població rural a una altra més urbana i amb un pes creixent de la indústria i els serveis.

Paulatinament va augmentar la capacitat de consum de grans capes de la població, primer d'una incipient classe mitjana vinculada a quadres tècnics i professions liberals i més endavant entre les classes treballadores que fins i tot, van començar a poder veure als seus fills i filles anar a la universitat.

La creació del *Tribunal de Orden Público* (TOP)

Rafael Espinosa Morán i Joan Coma Ainsa

3.1. Moviments antifranquistes dels anys 60

Els canvis socials van anar acompanyats de noves formes d'oposició al franquisme des de finals del anys 50, el conflicte universitari de 1956, amb protagonisme dels fills de vencedors de la guerra va ser la primera expressió de les noves formes de contestació que cada vegada serien més amples. El règim controlava les universitats mitjançant el *Sindicato Español Universitario*, però no només es va qüestionar l'hegemonia del sindicat franquista, sinó que aquest va acabar desapareixent el 1965. En el cas de Catalunya, una reunió del clandestí Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB) va causar la coneguda Caputxinada (1966) germen del processos unitaris de l'antifranquisme català.

El cas Galinsoga o els coneguts com fets del Palau (1960) indicaven també un ressorgir del catalanisme polític. També a l'Església, un dels pilars ideològics del règim, va començar a haver moviments propiciats pels canvis impulsats pel Concili Vaticà II, les declaracions a *Le Monde* de l'Abat Escarrè (1963) o la manifestació de capellans dissoltes per la policia en la Via Laietana (1966) van ser els precedents d'un distanciament que en els darrers anys del franquisme es va aprofundir, amb temes com els crits de "Tarancón al paredón" en l'enterrament de Carrero Blanco, el cas Añoberos (1974) o les peticions de clemència de Pau VI abans dels afusellaments de setembre de 1975. A això cal afegir la figura del capellà obrer que va més enllà de l'"aggiornamento" preconitzat per la jerarquia eclesiàstica, a Terrassa amb casos emblemàtics com els de les parròquies d'Egara o Ca n' Anglada.

El fort creixement de població de les ciutats industrials es va fer en barris sovint sorgits del no-res o creant ciutats dormitori, sempre amb mancances de serveis que arribaven al més elemental, des de fenòmens de barraquisme a l'absència de clavegueram o altres infraestructures bàsiques. El desgavell urbanístic va ser el rerefons, per exemple, de les tràgiques conseqüències de les riudes del Vallès del 1962 que van provocar una xifra de víctimes mortals encara no ben quantificada, però que segons les estimacions més cautes serien unes 600 i altres les apugen al voltant dels 1000. L'associacionisme veïnal va anar creixent per reclamar millores en els barris fins constituir un front important d'oposició al règim.

Però els maldecaps més continuats pel franquisme van venir de moviment obrer. La reivindicació de les millores laborals van suposar una amenaça creixent pels governs franquistes. El règim controlava els treballadors i treballadores a través dels sindicats verticals. El mercat laboral era injust i l'oportunitat de negociar les condicions era molt limitada, tot i la llei de convenis col·lectius de 1958. Des de 1962 la inflació (la "carestia de la vida" com era coneguda abans de que es parlés d'IPC) va ser elevada (més del 12 % el 1964 és el major increment dels 60) tot i que amb oscil·lacions importants, fins que a partir de 1973, amb la primera crisi del petroli, es va desbocar. El malestar va propiciar el naixement i creixement de noves formes de lluita sindical. L'any 1964 es van crear les Comissions Obreres (CCOO) de Barcelona. Aquestes actuaven de forma legal en el marc de les eleccions sindicals, però també realitzaven accions il·legals com les vagues o manifestacions que van acabar imposant-se com una pràctica de lluita obrera a pesar dels entrebancs legals i de què el *Tribunal Supremo* va declarar il·legals les CCOO el 1967.

El règim es va veure qüestionat d'una forma cada vegada més important i en els darrers anys van ser freqüents les declaracions d'estats d'excepció (dins d'un estat d'excepció generalitzat com era la dictadura) per fer front a una contestació creixent. En el cas de Catalunya va donar pas al moviment unitari que va permetre constituir l'Assemblea de Catalunya el 1971, un organisme que no era només fruit de l'acord entre partits de diverses tendències, sinó també de moviments socials i entitats de diferents tipus que va permetre tenir una presència molt estesa pel conjunt del territori.

3.2. Antecedents del TOP

Des del final de la guerra civil i fins als anys cinquanta totes les formes d'oposició al règim eren jutjades pel *Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo* (presidit per un militar) o directament per la Jurisdicció Militar de Guerra, es a dir, en consells de guerra.

Els anys 50 es podrien considerar com anys frontissa entre el primer franquisme, l'etapa més obscura, i els anys del desenvolupisme. Ja s'ha comentat la incipient apertura a l'exterior que suposa l'admissió en l'ONU el 1955 i que culmina en aquella dècada amb la visita oficial del president Eisenhower el 1959. Al llarg de la dècada també es produeix el gir de les polítiques econòmiques autàrquiques, amb un fracàs absolut com a resultat, cap a una economia més oberta que portarà al Pla d'Estabilització de 1959. També és un període de canvis en les estratègies de l'oposició antifrancuista, des de la vaga dels tramvies de Barcelona del 1951 (que pot tractar-se o com la darrera expressió de les antigues formes d'oposició o la primera de les noves) a la formulació per part del PCE de la política de reconciliació nacional el 1956, passant per la casi desaparició de les guerrilles (el maquis) com a forma d'oposició. Són anys frontissa, també, pel que fa a la nova generació que s'incorpora a l'antifrancisme, amb persones que eren molt joves, nens o fins i tot ni havien nascut quan va esclatar la guerra.

En aquest context dels anys 50 sorgeixen dos tribunals d'excepció que són precedents del Tribunal d'Ordre Públic (també un tribunal d'excepció) i que assumeixen temes de contingut polític.

El primer d'ells és el que Juan José del Águila ha anomenat *Primer Juzgado Especial de Orden Público*, creat per tractar el successos vinculats a la protesta estudiantil de 1956, protagonitzada, no es pot oblidar, pels fills (casi tots eren homes) de les classes vencedores de la guerra que eren els únics que llavors tenien accés a la universitat. Va funcionar des del febrer fins al juliol de 1956.

El segon va ser el *Juzgado Especial Nacional de Propaganda Ilegal*, que va funcionar entre el maig de 1957 i el desembre de 1963, es a dir, fins a la creació de TOP. El nom del jutjat deixa clar quin era el seu objecte.

Ni aquest precedents del TOP ni el mateix *Tribunal de Orden Público* van suposar la fi de la jurisdicció militar que va seguir actuant fins a la fi del franquisme en casos que no eren propis de la jurisdicció militar. No només en temes de terrorisme, Juan Martínez, militant terrassenc del PSUC explicava que es va exiliar a principis del 70 perquè el coronel Eymar (personatge que presidia els consells de guerra) es va interessar pel seu expedient en una detenció (degut a les reincidències) i que la sol·licitud de condemna era tant elevada que això va motivar la seva marxa a França.

3.3. El cas de Julián Grimau

Parlar de la creació del *Tribunal de Orden Público* casi obliga a parlar de Julián Grimau García. Dirigent comunista a l'exili, va introduir-se en Espanya per coordinar el PCE des de l'interior, va ser detingut a Madrid a principis de novembre de l'any 1962 i tot el que va seguir va ser absolutament irregular.

Abans d'entrar en detalls del cas és important situar la seva detenció en el context d'un any complicat pel franquisme. D'una banda, va ser l'any del que el la premsa controlada pel govern (tota la premsa) va anomenar "el contubernio de Múnic", una reunió de diferents forces polítiques moderades opositores del franquisme que va tenir un ressò important. D'altra banda, 1962 va ser l'any de "la huelgona", les vagues més amples que mai havia patit la dictadura fins al moment. Es van iniciar a Astúries i es van estendre al País Basc i, amb menor intensitat, a Catalunya. La resposta d'un règim tant personalista com aquell al creixement de la contestació va estar molt marcada per les pràctiques que Franco va fer seves des de la seva etapa de militar africanista: el terror com a mecanisme dissuasori i d'escarment. La detenció de Julián Grimau va ser una oportunitat d'enviar un missatge de força que no es va deixar passar.

Primer va ser llançat per una finestra del primer pis de la "Dirección General de Seguridad" i després de la lenta recuperació de les greus ferides que va patir va ser jutjat en un consell de guerra ple d'irregularitats, formals i de fons. La impossibilitat d'aplicar la condemna dissuasiva que es buscava pel simple delictes de pertànyer a una organització il·legal va fer que es retorqués la interpretació de la llei per imputar-li un impossible delictes de

rebel·lió continuada des de la guerra (va estar fora del país des de que aquesta va finalitzar 24 anys abans) i de forçar uns testimonis que mai abans havien existit per atribuir-li delictes de suficient gravetat.

Com que Julián Grimau va ser afusellat el 20 d'abril del 1963 i l'anunci del projecte de constituir el Tribunal d'Ordre Públic es va fer després del consell de ministres del 3 de maig, s'ha atribuït a les amples protestes internacionals que va generar el cas que la jurisdicció militar fos substituïda pel nou tribunal per a la immensa majoria dels delictes polítics (delictes llavors, ara són fets que estan reconeguts com drets fonamentals en la constitució)

El debat entre els diferents sectors que donaven suport al règim era anterior, el que no impedeix que sigui plausible que un assumpte concret d'aquesta gravetat donés un impuls definitiu, però les aportacions recents de les investigacions portades a terme per Juan José del Águila indiquen una possibilitat més sinistra, la de què l'aprovació de tramitar la llei es va debatre en consell de ministres abans que Grimau fos afusellat i que es va endarrerir fer constar en acta aquest fet perquè hagués implicat paraitzar l'execució. Una nova aberració jurídica a afegir a les moltes anteriors per acabar de reblar el clau del crim d'estat.

3.4. Creació del TOP

Donat que el franquisme necessitava mostrar-se amb una aparença d'Estat de Dret, es van reduir les competències de la Jurisdicció Militar. Aquest fet va motivar la creació d'una Jurisdicció Especial anomenada el *Tribunal de Orden Público* (TOP) l'any 1963. Aquest tribunal complia les mateixes funcions que l'anterior, essent un instrument de repressió per aquelles persones que tenien idees polítiques contràries al règim. Castigava amb dures penes qualsevol alteració de l'ordre públic, amagant-se darrere d'una estructura en aparença més garantista. Era un tribunal especial amb jurisdicció pròpia que jutjava els delictes d'alteració l'ordre públic com les vagues, manifestacions o reunions, o simplement repartir propaganda o l'associació il·legal.

El *Tribunal de Orden Público* (TOP) es va crear juntament amb el *Juzgado de Orden Público* amb la llei del 3 de desembre de l'any 1963 i va començar a funcionar a partir dels primers mesos de l'any 1964. El TOP estava compost per un president, dos magistrats i dos fiscals que havien sigut nomenats pel Ministre de Justícia. Tots ells havien jurat fidelitat a Franco i a les lleis fonamentals del règim.

El *Juzgado de Orden Público* va complir la funció d'instruir els sumaris i el *Tribunal de Orden Público* (TOP) celebrava els judicis i dictava les sentències. Les condemnes estaven basades en els atestats policials que es redactaven des de la *Brigada Político Social* (BPS) de la Policia Armada, especialitzada en la persecució de la militància antifranchista. Les declaracions obtingudes per aquesta brigada derivaven principalment de tortures exercides durant la pressió preventiva. A la província de Barcelona la BPS va ser comandada des de la *Jefatura Superior de Policía* de Via Laietana i dirigida per Antonio Juan Creix, reconegut per la violència de les tortures que exercia.

Durant els tretze anys d'existència del TOP es van dictar 3.884 sentències, en les quals es van processar 9.146 persones i es van imposar condemnes que van ascendir als 11.958 anys de presó en total. A part de les persones processades i jutjades, el total d'afectades van ser 50.714 persones, la major part de les quals no van arribar a judici. Aquesta enorme xifra de persones afectades dona una idea de l'abast del braç repressiu del franquisme, sense comptar els cops sense detencions en les manifestacions o la gent que va passar per comissaries en algun moment però no va arribar a ser processades. Una limitació d'aquest estudi (i dels altres similars que per altres àmbits s'han fet) és que es limita a l'anàlisi del perfil de les persones jutjades que, com queda dit, van ser moltes menys que les que no van arribar a ser jutjades

En els judicis del TOP 1.423 advocats i advocades van defensar aquestes víctimes que sí van ser jutjades. Es calcula que, actualment, aproximadament el 90% dels delictes estan definits en la constitució com a drets i llibertats fonamentals.

El TOP es va extingir pel Decret del 4 de gener de l'any 1977, després de la mort de Franco, de fet el major número d'expedients es van obrir en el 1975 i el 1976. Va ser l'últim òrgan repressiu creat pel franquisme.

*“El TOP va ser creat per un sector de la dictadura,
el dels tecnòcrates i opusdeistes, en l'últim terç del franquisme
i els seus jutges i magistrats van ser triats amb lupa.
Aparentaven normalitat, amb les togues
i tota la parafernàlia de la jurisdicció ordinària,
però la realitat és que el seu objectiu era
“blanquejar la repressió” de cara a l'opinió pública internacional.”*

Juan José del Àguila

Pressa de possessió de José Francisco Mateu Cànoves
com a president del TOP, 1 de Novembre de 1968.
Font: Arxiu Històric de CCOO Catalunya

Lluita i repressió a Terrassa

Rafael Espinosa Morán i Joan Coma Ainsa

Terrassa va viure un procés semblant al d'altres ciutats de Catalunya, principalment a la perifèria barcelonina: expansió industrial, creixement demogràfic amb una forta immigració procedent del sud d'Espanya, creixement urbanístic desordenat i perifèric i transformació de la seva estructura social. Una nova classe obrera, la mà d'obra necessària per a les noves fàbriques, en el cas terrassenc principalment tèxtils, però també metal·lúrgiques, i per al sector de la construcció que va tenir gràcies al creixement econòmic i poblacional un fort creixement. Aquesta nova classe obrera tindrà un paper fonamental en l'oposició a la dictadura franquista, generant un nou moviment obrer diferent del de períodes anteriors. A partir de la segona meitat de la dècada dels 50 els moviments d'oposició antifranquista van reorientar les seves formes de lluita, durant els anys 60 i 70 van experimentar una important acumulació de força que es va manifestar amb claredat fent inviable, a la mort del dictador, la continuïtat més o menys reformada del franquisme.

Terrassa té un impressionant actiu de lluita democràtica i fou un referent de la resistència contra la dictadura franquista i en la lluita per a la recuperació de les llibertats democràtiques i nacionals. Un procés continuat de lluites en el context repressiu del Franquisme, amb significatives fites concretes – en parlarem tot seguit – van fer que la ciutat fos coneguda com Terrassa la Roja. Dins d'un marc general de lluita que avançava en una mateixa direcció, a la nostra ciutat van confluïr lideratges personals i circumstàncies concretes que van fer que tingués un paper destacat en el moviment antifranquista tan a Catalunya com al conjunt de l'Estat.

El 1951, com a conseqüència de la vaga dels tramvies de Barcelona es va convocar una vaga general que, fora de la ciutat de Barcelona, va tenir un seguiment destacat a Terrassa. Però al igual que va succeir arreu, serà en la segona meitat de la dècada quan es produeix l'inici d'un procés de llarga durada que té continuïtat fins el període de la transició, conseqüència dels canvis que es donen en l'estratègia de l'oposició antifranquista, la mateixa situació de la dictadura (consolidada a l'exterior, però obligada a un gir econòmic pel fracàs de les polítiques econòmiques autàrquiques) i l'arribada d'una nova generació d'opositors al règim que no va viure la guerra o eren molt joves en aquell moment

La coneguda com manifestació de les bicicletes de 1956 és una primera fita d'aquestes noves formes de lluita. La pujada de 30 a 82 pessetes de l'impost de circulació de les bicicletes (en aquell moment un mitjà de transport molt utilitzat per desplaçar-se dels barris que anaven creixent a la perifèria de la ciutat als llocs de treball) va provocar una important mobilització en la que van començar a senyalar-se nous dirigents obrers.

El 1957 es produeix una primera caiguda d'aquests nova fornada de lluitadors antifranquistes: Juan Martínez, Cipriano García, Antonio Casas o Indalecio González. Van tornar a ser detinguts en altres ocasions juntament amb d'altres, però durant els anys 60 les detencions, el consells de guerra i, més endavant, els processaments pel TOP no aconseguiren aturar l'enfortiment dels moviments opositors.

En una ciutat industrial com Terrassa va ser el moviment obrer qui va nodrir de manera majoritària aquesta oposició, amb un paper destacat del PSUC (l'única organització que va tenir continuïtat des de la derrota de la república i es va refer de les successives caigudes patides) que va aportar el gruix de militants i dirigents de CCOO a partir dels anys 60 i de les organitzacions obreres cristianes, per mitjà de la JOC (Juventud Obrera Cristiana) i de la HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica) amb presència al món obrer de dirigents destacats com Ramon Puiggrós, també processat pel TOP.

Les inundacions de 1962 van marcar la memòria de la ciutat durant molts anys, és encara la tragèdia d'origen natural més important que ha hagut en l'estat espanyol en temps moderns. A Terrassa, on va provocar destrosses en molt indrets de la ciutat, va ser evident que es va acarnissar amb la població dels barris més humils al costat de la riera de Les Arenes. Per molt

que no es pogués parlar, no va passar desapercebut que l'especulació i les condicions de vida miserables del nouvinguts van tenir molt a veure amb les tràgiques conseqüències en forma de víctimes mortals.

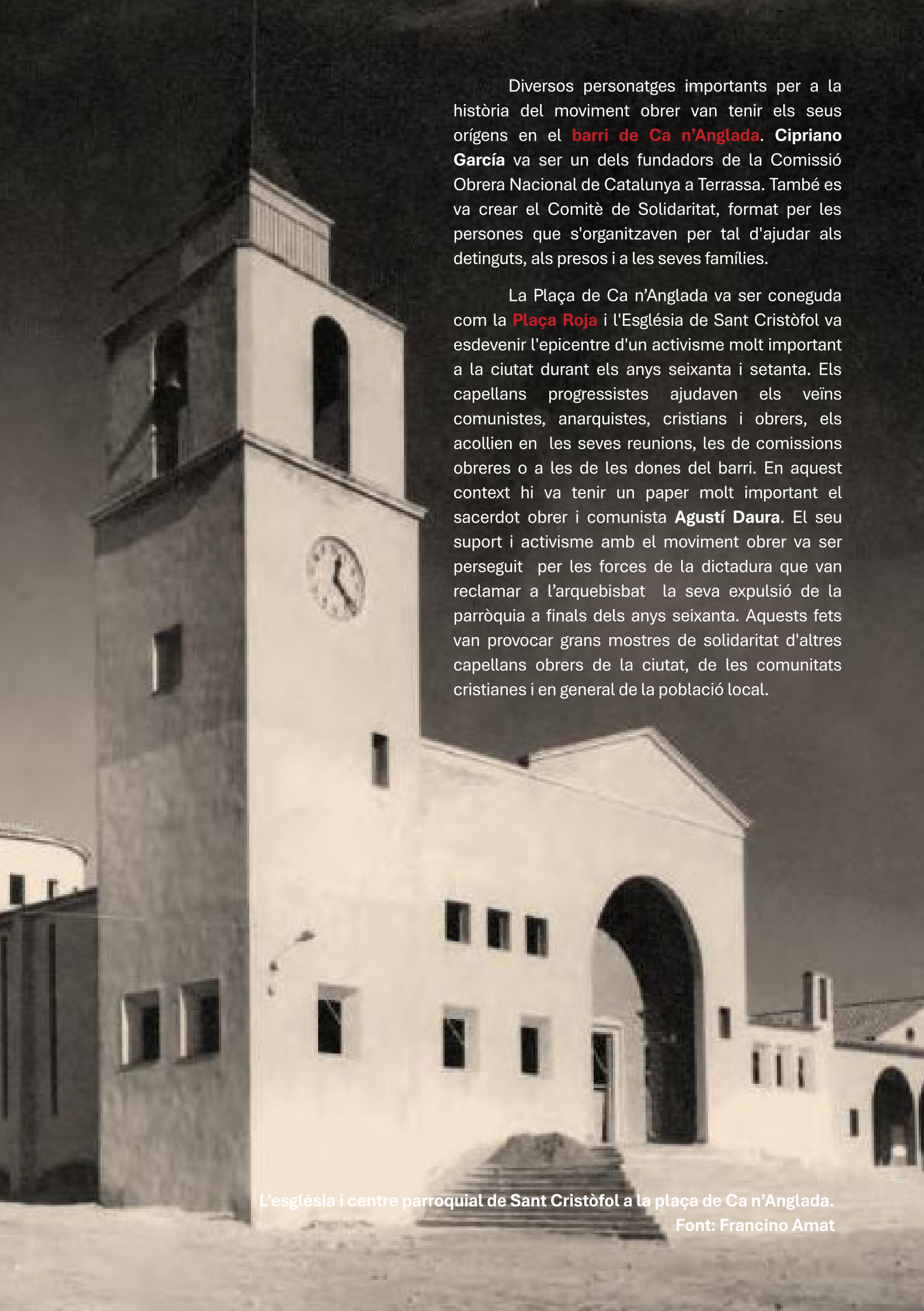
A aquests barris van arribar poc després, el 1963, un seguit de capellans que van crear la parròquia d'Egara, incloent també el barri de Sant Llorenç i Les Arenes, aviat els David Sánchez Bustamante, Joan Rofes i Alexandre García-Durán van convertir-se en un maldecap pel règim. Altres parròquies com la de Sant Cristòfol de Ca n'Anglada amb l'Agustí Daura, la de la Sagrada Família a Ca n'Aurell amb Joaquim Garrit, o la de Sant Josep de Can Palet van implicar-se en l'oposició al règim. Van ser capellans, molt d'ells processats pel TOP, que feien servir les homilies per reivindicar els drets dels més febles, que es van convertir en moltes ocasions en obrers manuals i fins i tot en representants sindicals en les empreses on treballaven, que van donar aixopluc en els locals parroquials a les organitzacions clandestines i que portaven a l'extrem les doctrines del Concili Vaticà II, tenint xocs amb la policia, els partidaris del franquisme emparats pel poder i amb la jerarquia eclesiàstica.

En aquest context va arribar la convocatòria de la jornada de lluita a tot l'estat pel 26 d'octubre de 1967, les càrregues policials a poc d'iniciar-se la manifestació a la part baixa de la Rambla van ser respostes pels manifestants fent servir les pedres de les vies de l'estació del tren dels catalans. El xoc es va mantenir per hores i va tenir ressò fins i tot en la premsa de Madrid. La coneguda com manifestació de les pedres només va ser possible per l'amplitud que havia agafat l'oposició antifranquista a la ciutat, va ser també la causa d'una part important dels processats pel Tribunal d'Ordre Públic de Terrassa.

L'altra conflicte que va portar a molts terrassencs al processament pel TOP va ser la vaga de l'AEG del 1970, 55 dies de vaga, una de les més llargues del període franquista a tota Espanya. La solidaritat, molt més organitzada que anys enrere, i una forta implicació de les parròquies de Ca n'Anglada i Egara en suport als vaguistes no van evitar una derrota important d'aquests, demostrant la duresa de la lluita contra la dictadura. No sempre es triomfava i les derrotes tenien un preu elevat, deixant, això sí, una petjada en el record de la ciutadania.

No eren els millors temps per les dones, ni el règim ho afavoria ni els seus opositors havien desenvolupat encara un pensament feminista que només va obrir-se camí en els darrers anys del període i no sense força contradiccions. No obstant això, les dones van implicar-se de forma creixent, a les lluitadores més veteranes com la Cèlia García (jurat d'empresa des de començaments dels 60 a Fontanals), la Francisca Redondo o la Maria Bigordà (més vinculades als moviments veïnals) es van afegir les *Mujeres Democráticas* (moltes d'elles dones de represaliats pels règim que van fer un treball important en l'àmbit de la solidaritat) i una fornada de joves implicades en la lluita sindical en les seves empreses i en el treball polític, amb una idea més formada del que significaven dins d'aquesta lluita els valors del feminisme a mida que avançava el període. Després es parlarà de casos com el de Cati Moreno o María Gallardo i convé recordar altres noms com els de Magda Farrés (responsable de la Secretaria de la Dona de CCOO de Terrassa, la primera en un sindicat a tota Espanya) o Magda Segura (l'única dona que va intervenir en el míting de l'SFERIC, el primer autoritzat als comunistes des de la guerra civil a tot l'estat).

El catalanisme polític anava teixint xarxes, després dels Fets del Palau del 1960 va evitar el xoc frontal i va optar per centrar-se en fomentar la cultura catalana, hi havia grups de formacions nacionalistes a la ciutat, però amb poca capacitat d'actuació. Terrassa va comptar amb una de les primeres delegacions d'Òmnium Cultural i es va donar impuls a la cultura en català des de la llibreria l'Àmfora o amb recitals de la Nova Cançó. Es va evitar crear una fractura identitària a pesar de l'elevada immigració que va arribar en aquest període d'altres territoris. A això va contribuir tant el posicionament del moviment obrer (CCOO es va definir aviat com a sindicat nacional, amb un paper destacat en aquest fet del terrassenc Cipriano García) com les polítiques d'aliances de l'antifranquisme, des del 1968 va existir la Comissió Cívica de Terrassa, capaç d'organitzar el setembre de 1970 (abans, per tant, que es constituís l'Assemblea de Catalunya) un acte de fort contingut polític i unitari com va ser "Catalunya 70", fet al pavelló de l'SFERIC.

Diversos personatges importants per a la història del moviment obrer van tenir els seus orígens en el **barri de Ca n'Anglada**. **Cipriano García** va ser un dels fundadors de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya a Terrassa. També es va crear el Comitè de Solidaritat, format per les persones que s'organitzaven per tal d'ajudar als detinguts, als presos i a les seves famílies.

La Plaça de Ca n'Anglada va ser coneguda com la **Plaça Roja** i l'Església de Sant Cristòfol va esdevenir l'epicentre d'un activisme molt important a la ciutat durant els anys seixanta i setanta. Els capellans progressistes ajudaven els veïns comunistes, anarquistes, cristians i obrers, els acollien en les seves reunions, les de comissions obreres o a les de les dones del barri. En aquest context hi va tenir un paper molt important el sacerdot obrer i comunista **Agustí Daura**. El seu suport i activisme amb el moviment obrer va ser perseguit per les forces de la dictadura que van reclamar a l'arquebisbat la seva expulsió de la parròquia a finals dels anys seixanta. Aquests fets van provocar grans mostres de solidaritat d'altres capellans obrers de la ciutat, de les comunitats cristianes i en general de la població local.

L'església i centre parroquial de Sant Cristòfol a la plaça de Ca n'Anglada.
Font: Francino Amat

També les reivindicacions en els barris van anar creixent, les associacions veïnals van adquirir protagonisme des dels anys 60 i les reivindicacions més elementals van aglutinar a la població entorn a reclamacions bàsiques per cobrir les mancances existents, en infraestructures elementals com el clavegueram i l'enllumenat i en serveis tan elementals com les escoles o una atenció sanitària que era completament insuficient, amb uns equipaments hospitalaris raquítics i una atenció primària simplement inexistent als barris.

Terrassa va ser en bona mesura avantguarda de l'oposició a la dictadura per tenir lideratges forts i va tenir lideratges forts perquè es donaven les condicions per a què això passés. Ja s'ha parlat de Cipriano García que va ser el dirigent sindical més destacat d'aquest període a Catalunya i persona fonamental dins de CCOO d'Espanya després de la caiguda de la major part dels dirigents del sindicat el mes de juny del 1972 (el conegut com procés 1001). Però no va ser l'únic, quan es va constituir la Joventut Comunista de Catalunya (JCC) el 1970 el seu primer secretari general va ser el terrassenc Domènec Martínez, cosa que semblava lògica perquè Terrassa representava llavors aproximadament un terç de la militància de tota Catalunya. El qualificatiu de Terrassa la Roja tenia raó d'existir.

La implantació de l'antifranquisme en la corona metropolitana de Barcelona va acabar sent molt elevada. A la nostra ciutat ho van demostrar els resultats de les eleccions del 15 de juny de 1977, el partit més votat va ser el PSUC (per sobre del 28%), seguit del PSC (al voltant del 25 %), si s'afegeixen els resultats del Pacte Democràtic per Catalunya (amb la Convergència de Jordi Pujol) i els d'Esquerra Catalana (coalició encapçalada per una ERC encara no legalitzada) el pes electoral de les formacions antifranquistes va ser aclaparador. Només la candidatura de la UCD de Suárez que representava els sectors més reformistes de l'antic règim va treure un resultat significatiu (molt per sota de la suma dels referits) mentre que l'Alianza Popular de Manuel Fraga i altres opcions més clarament identificades amb els sectors més immobiliaristes van obtenir un baixíssim suport.

Tot això va ser conseqüència d'un treball continuat d'oposició que va comportar represàlies, del perfil i les característiques personals de les persones que van patir-la tracten les pàgines que segueixen.

Primer míting del PSUC a L'SFERIC de Terrassa el 29 de maig de 1976
Autor: Rafael Pino

Les víctimes del TOP a Terrassa

5.1. Les sentències

El TOP va dictar un total de 97 sentències a persones residents a Terrassa. Es van processar un total de 93 persones, 11 dones i 82 homes. Quatre d'aquestes persones van ser sentenciades en dues ocasions. Així doncs, s'ha treballat amb el nombre total de persones (93) analitzant les dades referents als perfils sociològics, afiliació política i participació sindical; però, per analitzar les dades referents a les característiques de les sentències s'ha treballat amb el nombre total de sentències (97).

Les sentències tenen totes una mateixa estructura. Estan numerades i descriuen una sèrie de dades. En el primer apartat figuren els noms dels tres membres del Tribunal, després les dades dels processats (nombre propi i dels pares, professió, any i lloc de naixement i residència actual). També constava si havien estat condemnats anteriorment i el temps que havia estat a la presó preventiva, en alguns casos. A la sentència es realitzava una exposició dels fets en diferents apartats i finalitzava amb l'absolució o condemna. En aquest darrer cas, s'indicava el temps de la pena i/o la quantia de les multes.

5.2. Anàlisi de les sentències

5.2.1. Perfils sociològics

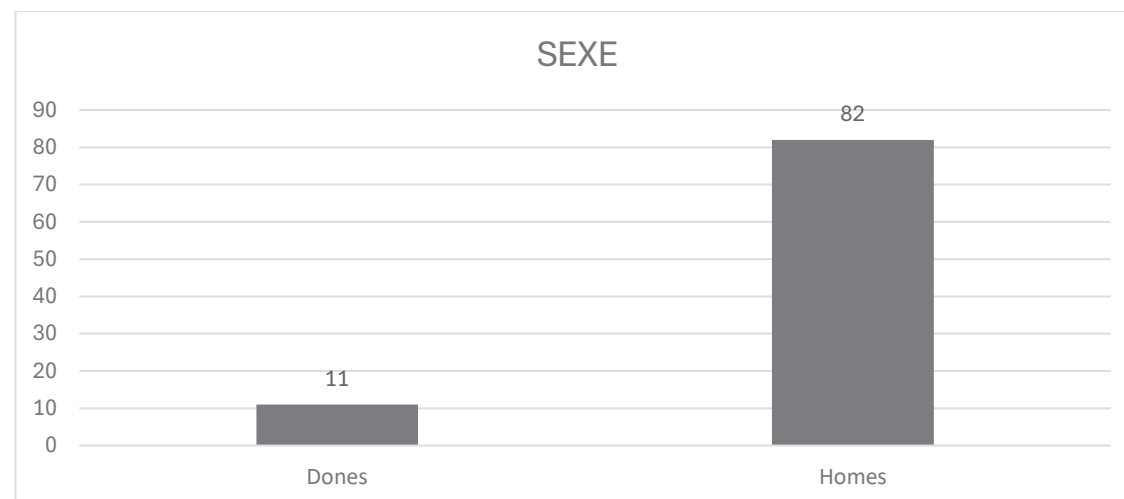
5.2.1.1. Edat i sexe

A Catalunya, el percentatge de dones jutjades va ser del 12,22% enfront de la majoria d'homes (87,78%). En el cas de Terrassa, l'11,83% van ser dones i el 88,17% van ser homes, per la qual cosa els percentatges són molt similars. Evidentment, en el context històric referit, les dones tenien un paper molt desigual als homes en tots els aspectes socials, polítics i laborals, ja que eren principalment ells qui protagonitzaven l'organització del moviment obrer, tot i que elles també hi participaven. Cal destacar que, encara que fos de forma minoritària o menys pública, va ser precisament en aquells moments quan les dones comencen de nou (tal com va succeir a la II República) a prendre posició en l'àmbit social, polític i laboral. A Terrassa, la seva situació d'injusta desigualtat, i la lluita per superar-la, comença a fer-se palesa amb el sorgiment de grups com *Mujeres Democráticas*.

De les 11 dones jutjades, la meitat tenien ofici (administratives, professores, treballadores tèxtils, etc.) i l'altra meitat (5) figuraven com a "mestressa". Les dates de les seves detencions estan repartides de forma igualitària durant tot el període d'existència del TOP, pel que es pot deduir que van estar actives en tots els moments. Els delictes pels quals van ser jutjades corresponen a associació il·lícita, propaganda il·legal i manifestació no pacífica o il·legal, essent alguna d'elles jutjada per més d'un delicte. Tan sols dos d'elles seran absoltes, mentre que la resta seran condemnades. Les penes imposades són varies, com en el cas dels homes, i van des de multes econòmiques fins a mesos o un any i mig de presó. Així doncs, tot i que la seva representació sigui minoritària, les característiques de la seva participació eren similars als dels companys masculins, donat que els delictes i les penes són els mateixos.

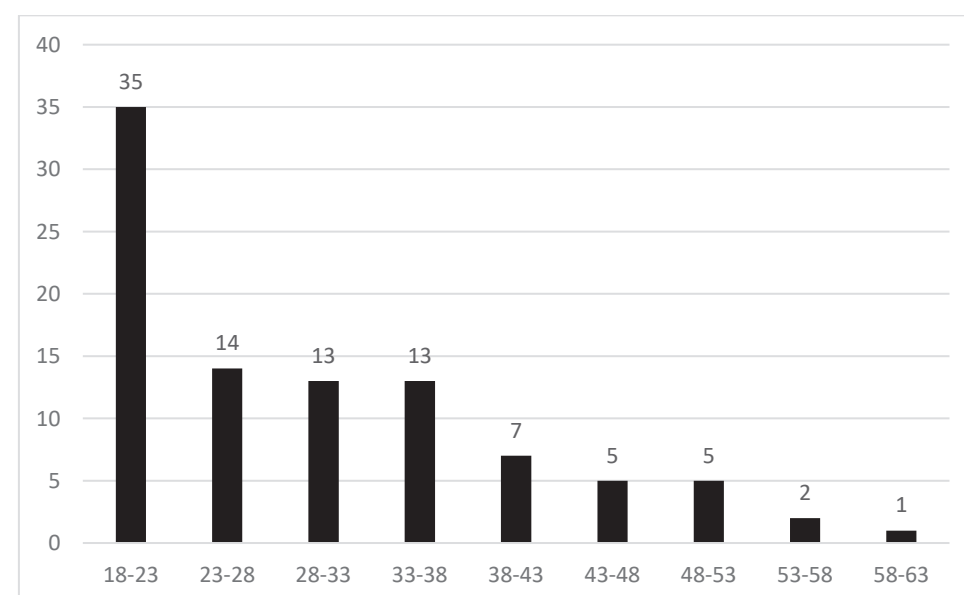
"Yo puedo luchar y puedo reivindicar los puestos de trabajo, las injusticias que se hacen, el derecho al mismo salario por el mismo trabajo. Porque eso lo hemos tenido. Yo he tenido compañeros haciendo el mismo trabajo que yo en un telar y que él ha cobrado más y yo he cobrado menos por el mero hecho de ser mujer."

Testimoni de Maria Gallardo. ACPEPF

Taula 1. Sexe de les persones processades.

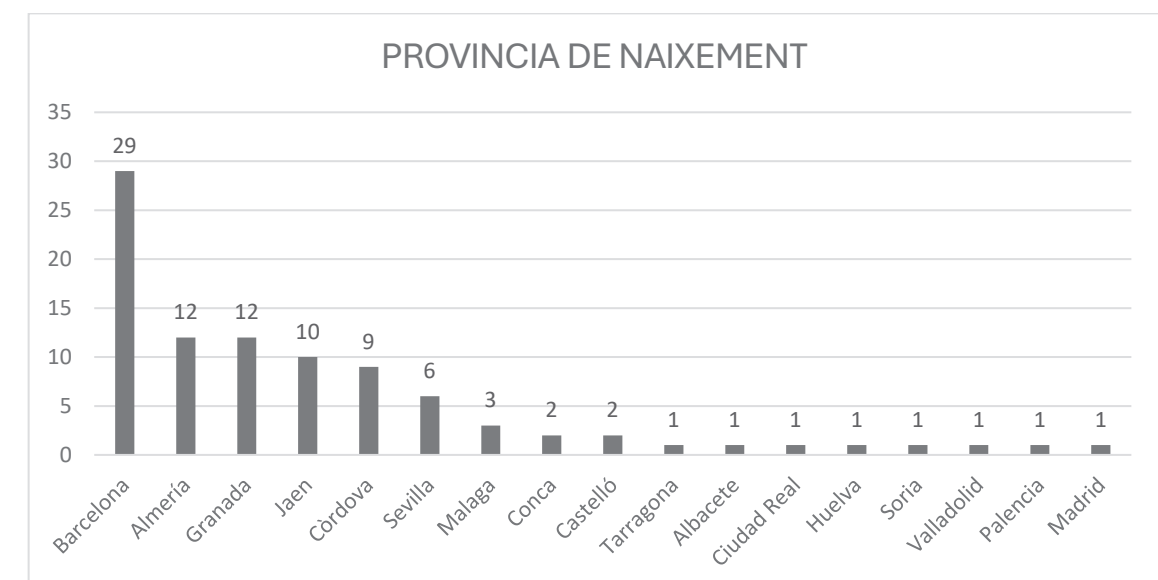
Les persones processades a Terrassa tenien edats compreses entre els 18 i els 63 anys. Existia un clar domini de les persones més joves: un terç dels jutjats pel TOP tenien menys de 23 anys i tan sols el 15% tenien més de 40 anys. Es denota un lleuger canvi a partir de l'any 1969 en què la mitjana d'edat baixa mínimament. Coincideix que molts d'aquests joves hi treballaven al sector metallúrgic, pel que es pot vincular aquesta dada amb la gran vaga de l'AEG i els fets associats, que van tenir gran participació a Terrassa, amb les seves conseqüències. La participació dels joves treballadors va ser notable.

Taula 2. Edat de les persones processades en el moment de la seva detenció. En el cas de les persones amb més d'una sentència, es pren com a referència l'edat més jove.

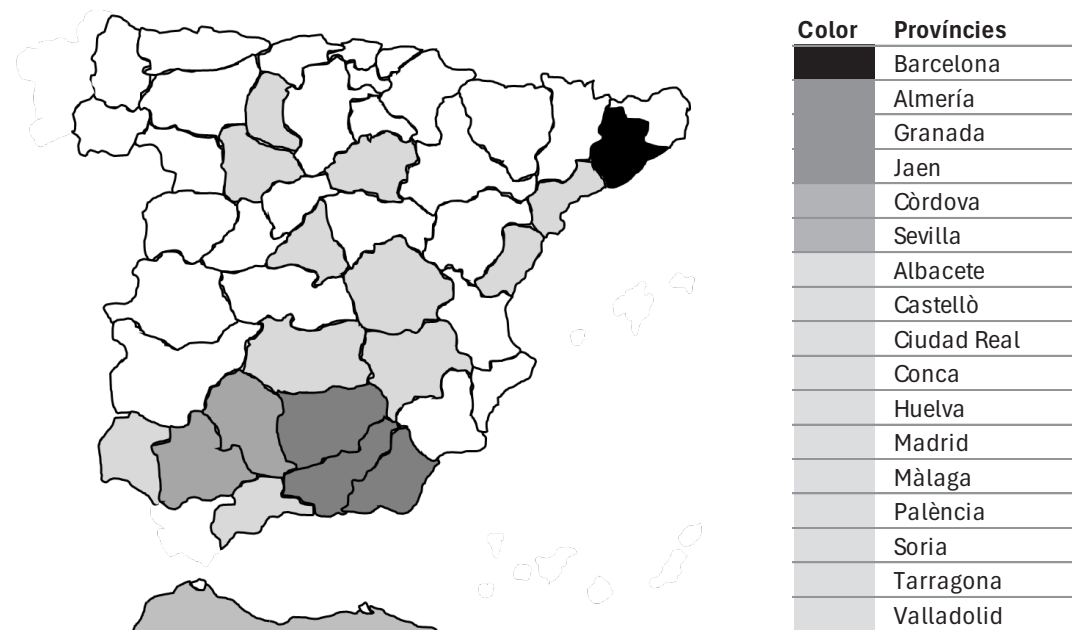
5.2.1.2. Procedència

Els orígens territorials dels processats a Catalunya eren principalment catalans (51,71%) i andalusos (21,57%). Les dades a Terrassa són molt diferents, ja que la majoria de les persones jutjades tenien els seus orígens a Andalusia. Aquest fet correspon amb el procés d'industrialització de les ciutats de la perifèria de Barcelona, com Terrassa o Sabadell que van atraure un important nombre de persones immigrants procedents de zones rurals com Andalusia, Extremadura o Múrcia.

Taula 3. Província de naixement de les persones processades.

En el cas de Terrassa, gairebé el 32% dels processats eren originaris de la província de Barcelona. En concret, 23 de les 93 persones van néixer a la mateixa ciutat de Terrassa. Seguit dels catalans, cal analitzar el cas dels andalusos, que van ser la gran majoria. El 60,22% tenien els seus orígens a Andalusia, principalment a Almeria, Granada, Jaén i Córdoba.

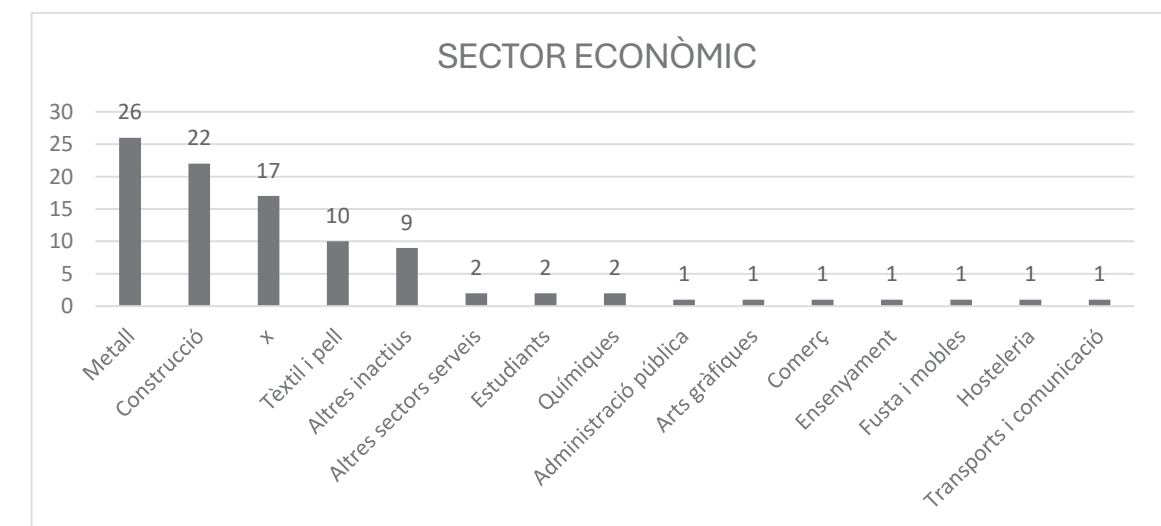
Taula i mapa 4. Província de naixement de les persones processades

5.2.1.3. Professions

Les sentències del TOP especifiquen la professió de cada persona en el moment del judici. És difícil analitzar aquesta dada, donat que moltes vegades no s'utilitza un sol criteri i les denominacions són ambigües. Per aquest motiu, la classificació s'ha fet a partir del sector en el qual treballaven. També cal destacar que 17 de les 93 persones tenien oficis desconeguts o difícilment classificables, recollits al gràfic amb la lletra X.

Així com a Catalunya el sector estudiantil tenia una importància notable (22,79%), a Terrassa hi representaven una minoria. La gran majoria de les persones eren obrers i pertanyien principalment al sector del metall i la construcció, essent treballadors qualificats o no. En concret, 26 de les 93 persones treballaven a la metallúrgia i 22 a la construcció, en tercer lloc queden els treballadors del tèxtil, 10, malgrat ser aquest el sector industrial majoritari a la ciutat.

Cal també ressenyar que dintre del grup “altres inactius”, es troben quatre capellans, que representen aquell sector catòlic que va formar part del moviment antifranquista al costat del moviment obrer, estudiantil i feminista. Els quatre capellans de Terrassa que van ser processats van ser Agustí Daura, Josep Ricart, José Ruiz i Damián Sánchez Bustamante. A tots quatre se'ls va acusar de manifestació il·legal o no pacífica i van ser condemnats a penes d'entre un mes i dos. Només José Ruiz va sortir absolt.

Taula 5. Sector econòmic en el que treballaven els processats en el moment de la detenció.

5.2.2. Afiliació política i participació sindical

Les sentències informen també sobre l'afiliació política, militància i participació sindical, però en nombrosos casos, aquesta dada figura com a desconeguda. En altres casos, una persona pot estar vinculada a diferents partits o sindicats. Així doncs, a causa de la dificultat de l'anàlisi d'aquest ítem, s'han comptabilitzat els partits i sindicats segons el nombre de vegades que surten registrats. En total, es fa referència 107 vegades, per la qual cosa aquest nombre no correspon al nombre de processats (93). En el cas de Terrassa, a les sentències existien 52 (48,6%) vinculacions a CCOO i 20 (18,6%) al PSUC. Sens dubte, eren el sindicat i el partit amb més suport.

Taula 6. Afiliació política i participació sindical dels processats en el moment de la detenció.

5.2.3. Les detencions i les tortures

La Comissaria de la Policia Governativa del carrer de l'Església de Terrassa, a principis dels anys seixanta, era dirigida pels inspectors de la Brigada Político-social (BPS) Tomàs Claver Barroso i Ramón Encinas Rodríguez. La BPS efectuava les detencions i els detinguts eren traslladats a aquesta comissaria. En unes sales tancades, s'efectuaven tortures que podien durar diversos dies. Els testimonis expliquen que a vegades, hi havia tantes persones ferides en aquestes dependències que era necessari traslladar-ne algunes als baixos de l'Ajuntament, fins que fossin portats a Barcelona.

En altres ocasions, les detencions eren efectuades per la Guardia Civil, que ingressaven als detinguts al Dipòsit carcerari municipal de Sant Llàtzer fins que la BPS se'n feia càrrec i eren traslladats a Barcelona, a la seu de la Prefectura Superior de Policia de Via Laietana, núm. 43. Entre l'any 1946 i 1979, un total de 311 persones van restar internades al dipòsit de Terrassa, dos terços dels quals ho van ser durant el període de 1967 i 1975.

Finalitzats els interrogatoris i tortures, els acusats passaven a disposició judicial, esperant ser posats en llibertat o ingressats a presó preventiva. Qualsevol de les dues opcions representaven una sensació de tranquil·litat per a la persona detinguda, ja que, en la majoria dels casos, significava el cessament de les tortures. Cal tenir en compte que tot el que es testificava sota intimidacions, vexacions i violència, quedava reflectit als

atestats de les diligències prèvies dels processaments que redactava la BPS i que el TOP considerava com a prova rigorosa. Evidentment, no en resten dades oficials sobre aquestes pràctiques, més enllà dels testimonis de les víctimes.

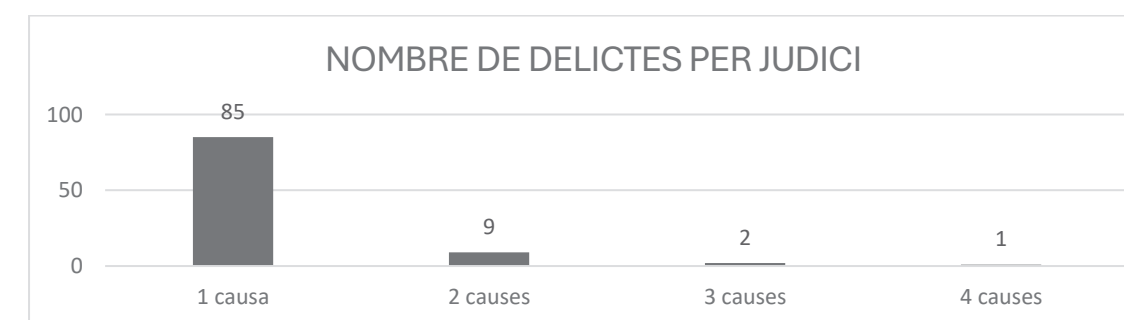
*“Ens van detenir a cinc persones.
Ens van portar a la caserna de la Guardia Civil
perquè va ser la Guardia Civil qui va fer la detenció.
Llavors va ser tota una nit d'interrogatoris.
Si en van passar coses allà, (...). Al dia següent, van venir els meus
pares a preguntar per nosaltres. La Guardia Civil els va dir que tenien la filla
viva “por milagro”. O sigui que...”*

Cati Moreno. Jutjada pel TOP el 1973.

Font: ACPEPF

5.2.4. Els delictes

En una mateixa sentència es podien veure reflectits diferents delictes pels quals s'acusava una sola persona. En el cas de Terrassa, la gran majoria era acusada d'un sol delictes, però tal com es pot veure al gràfic, una minoria va ser acusada per dos, tres i fins a quatre delictes. Les penes i sancions, evidentment, eren més greus en aquests darrers casos. Les 93 persones en total, van ser jutjades per un nombre total de 113 delictes.

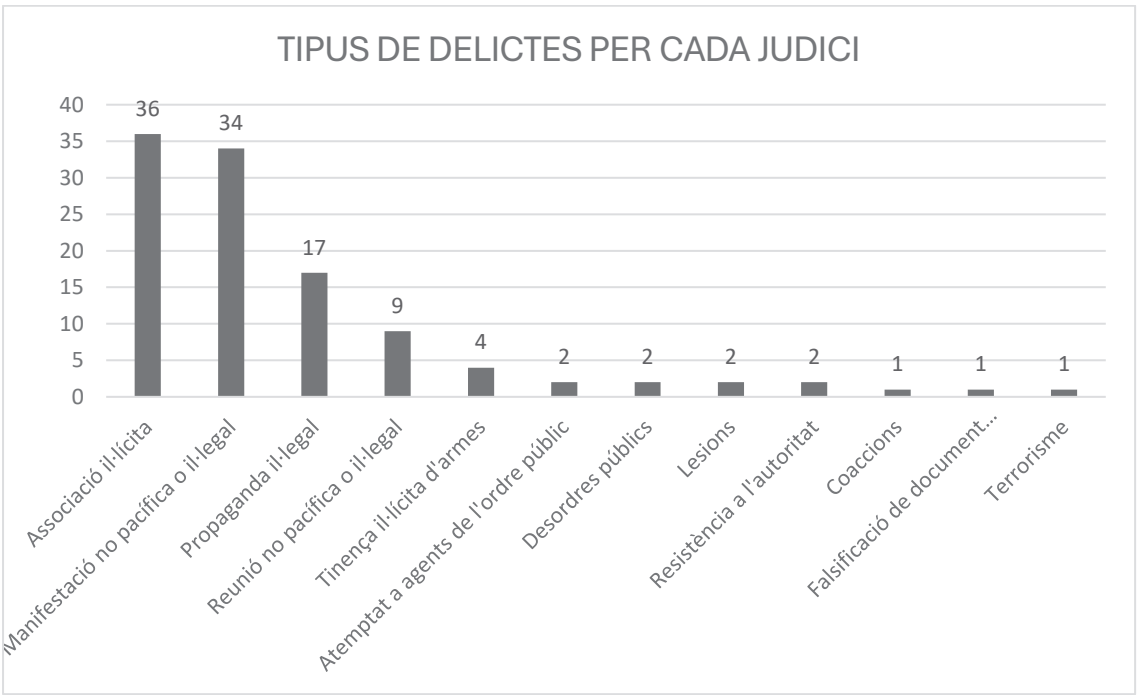

Taula 7. Nombre de causes del procés de cada sentència.

5.2.4.1. Delictes

El TOP jutjava els següents delictes: amenaces, associació il·lícita, atemptat contra agents de l'ordre públic, atemptat contra funcionari públic, blasfèmia, coaccions, delictes contra les “leyes fundamentales”, danys, desobediència a l'autoritat, desordres públics, difusió d'informació perillosa per a la moral, falsificació de document d'identitat, furt, impressió clandestina, injúries a agents de l'autoritat, injúries al cap de l'Estat, insults als herois del Movimiento Nacional, lesions, manifestació no pacífica o il·legal, propaganda il·legal, resistència a l'autoritat, reunió no pacífica o il·legal, sedició, terrorisme, tinença d'explosius, tinença il·lícita d'armes, ultratges a la bandera espanyola, ultratges a la nació i ús públic de nom suposat.

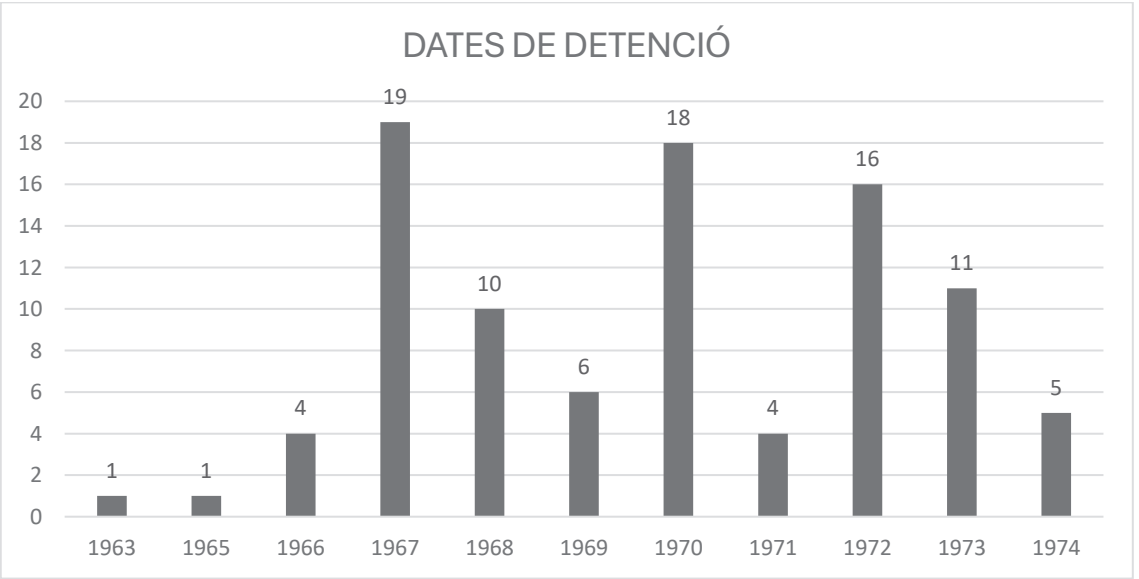
A Terrassa es comptabilitzen 113 delictes en total, imputades a 93 persones. El tipus de delicte més recurrent va ser l'associació il·lícita (31,86%) (pertànyer o col·laborar amb una organització política o sindicat il·legal), seguida de la manifestació no pacífica o il·legal (30,09%) i de la propaganda il·legal (15,04%) (que incloïa des de l'edició i distribució d'octavetes fins a les pintades a les parets dels carrers). Aquests tres delictes van constituir el 77% de les causes jutjades.

Taula 7. Tipus de delicte per cada sentència

5.2.4.1. Any de les detencions

A Terrassa, les detencions jutjades pel TOP, succeeixen entre els anys 1963 i 1974. Cal tenir en compte, però, que les dues primeres detencions ocorren de forma aïllada, ja que passa gairebé un any entre la primera i la segona i un any més fins a la tercera. La primera detenció va ser el 03/03/1963 a Vicente Chica Soler, un obrer de 32 anys, per un delicte d'associació il·lícita. L'11/01/1965 és detingut Agustí Barrera Puigví, químic de 28 anys, per un delicte de propaganda il·legal. A finals de l'any 1966 ocorre la tercera detenció, moment en què aquestes comencen a ser recurrents fins al final del període estudiat. La darrera detenció a Terrassa serà el dia 28/08/1974, realitzada a Jesús Marín Ausin, un jove estudiant de 20 anys acusat de propaganda il·legal. Cal tenir en compte que, a l'hora d'analitzar les dates de les detencions de les sentències, en manquen dues.

Taula 8. Dates de detenció

És important destacar que en molts casos, a Terrassa, coincideixen les dates de detenció i els tipus de delictes amb fets ocorreguts a la ciutat dins el context de la lluita obrera, social, sindical o feminista i a més a més, es produeixen detencions a grups de persones en la mateixa data o en dies consecutius. Així doncs, comparant les dates de les detencions, se n'observa que moltes s'agrupen en dies concrets.

El 7 de desembre de 1966 es van detenir tres persones per “manifestació no pacífica o il·legal”. El 9 d’octubre de 1967 quatre persones van ser detingudes per “propaganda il·legal” i “manifestació no pacífica o il·legal”, sent quatre absolts i un condemnat a un any de presó i sanció econòmica.

Són rellevants les detencions realitzades els dies 27 i 28 d’octubre de 1967 i que corresponen a la coneguda **Manifestació de les Pedres**. Aquells dies va haver-hi seixanta-cinc persones detingudes, de les quals, 12 van ser jutjades pel TOP. D’aquestes 12 persones, algunes en són ben conegudes dins el context del moviment antifranquista a Terrassa, com Cipriano García, dirigent del PSUC, un dels fundadors de CCOO i dirigent de la CONC (entre d’altres participacions polítiques i sindicals) o Agustí Daura, vicari de la parròquia de Sant Cristòfol de Ca N’Anglada. A les seves sentències, figura el delictes de “manifestació no pacífica o il·legal” i la gran majoria d’ells consten com a afiliats a CCOO. A la resolució del 23 de gener de 1970 vuit d’ells van ser absolts i 4 en van ser condemnats a un mes i un dia de presó.

El dia 26 de novembre de 1967 es van detenir a tres persones de CCOO per “associació il·lícita”, sentenciant-les a grans penes de fins a quatre anys. El 24 de març de 1968 tres persones també de CCOO van ser detingudes per “reunió no pacífica o il·legal” i condemnades a un mes de presó. L’advocat Luis Salvadores va defensar a cinc persones detingudes el 6 d’octubre del 68, d’afiliació desconeguda, que van ser absolts.

Per “manifestació no pacífica o il·legal” van ser detingudes moltes persones a la coneguda concentració del **Primer de Maig del 69 a la Font de les Canyes**. Quatre d’elles figuren al registre de sentències. L’advocat Josep Solé Barberà va aconseguir la seva absolució el 12 de novembre del mateix any.

Els dies 12, 13, 14 i 17 de març de l’any 1970, coincidint amb els fets de la **Gran Vaga de l’AEG**, nou persones van ser detingudes per associació il·lícita, de les quals cinc en van patir penes d’entre un any i cinc anys i quatre van ser absoltes. Dies més tard, el 5 d’abril, tres persones més van ser represaliades pel TOP, amb condemnes de quatre mesos.

D’entre les persones arrestades per la Manifestació del 27 d’octubre del 71, les sentències del TOP deixen constància de quatre processats amb penes de fins a dos mesos de presó i alguna multa econòmica. Un any

després, el 28 de setembre del 72, un grup de set persones vinculades al PSUC van ser detingudes i processades per “associació il·lícita, complint penes de fins a sis mesos. Finalment, el 3 de març del 73, tres persones de CCOO van ser detingudes, jutjades i empresonades per “associació il·lícita” i “propaganda il·legal”.

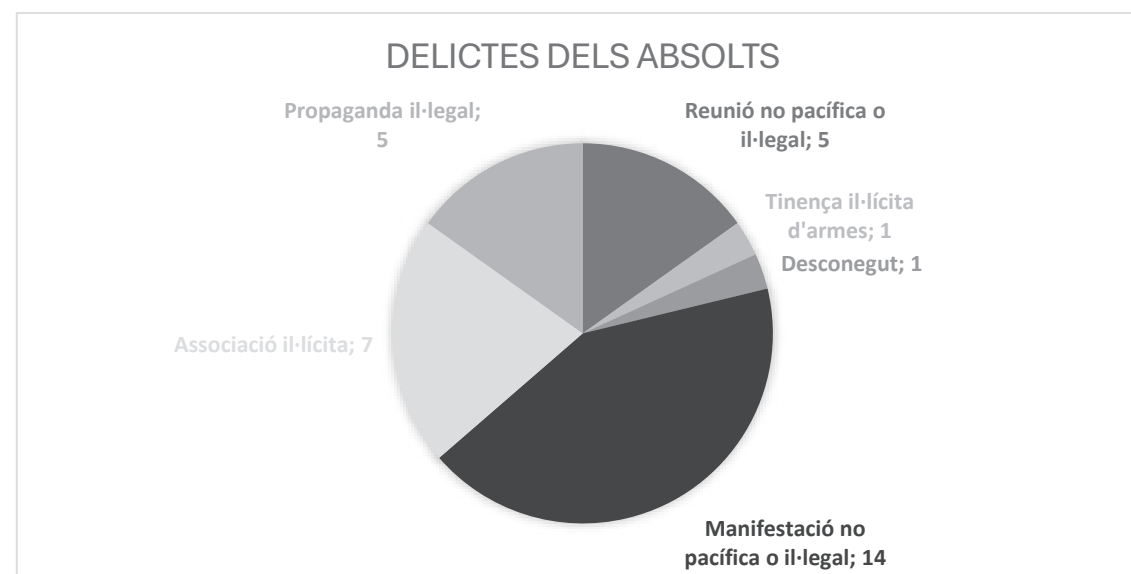
Així doncs, va ser a causa de dos fets concrets que es van produir més detencions i judicis durant tot el període d’existència del TOP. D’una banda, destaca la Manifestació de les Pedres de 1967, quan van ser represaliats el 20% de tots els imputats a Terrassa entre els anys 1963 i 1974. D’altra banda, la vaga de l’AEG de l’any 1970 va ser l’altre gran moment de lluita amb més represaliats, amb un 19 % del total del període.

5.2.5. Absolucions, condemnes i penes

És necessari destacar que la gran majoria de persones que eren detingudes, patien interrogatoris, tortures i presó preventiva abans de la realització del judici per part del TOP. Per tant, els danys ja estaven fets, tot i resultar després una sentència absolutòria.

5.2.5.1. Absolucions

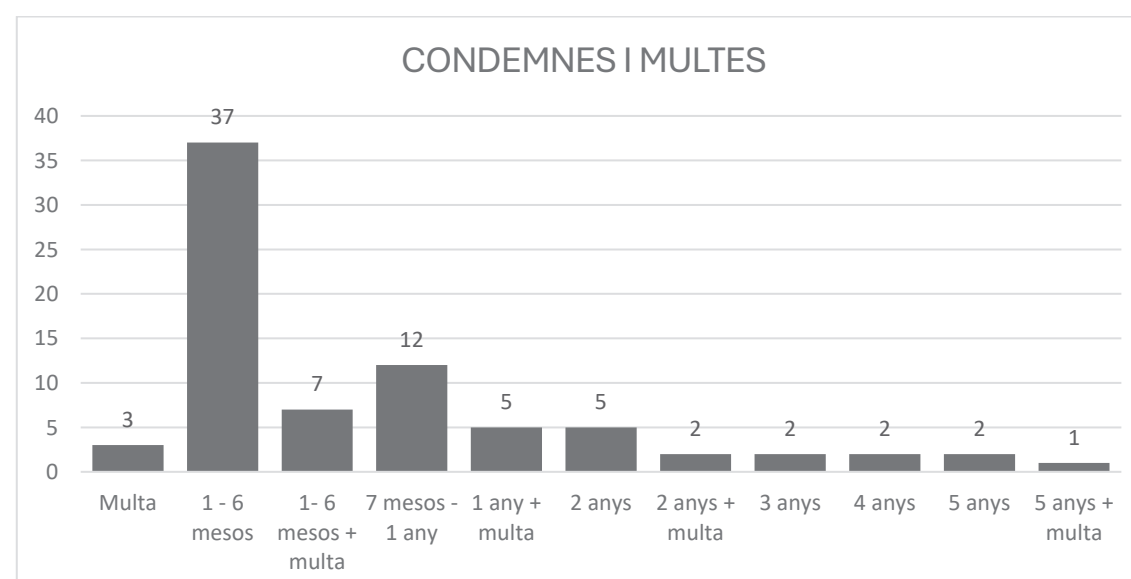
A Terrassa, de les 97 sentències, 34 van resultar absolutòries. Els delictes pels quals eren detingudes les persones absoltes eren principalment “manifestació no pacífica o il·legal”, també amb menor nombre “associació il·lícita”, “propaganda il·legal” i reunió no pacífica o il·legal”.

Taula 9. Delictes de les persones absoltes

5.2.5.2. Condemnes i penes

A Terrassa hi va haver un total de 78 condemnes aplicades a 64 persones. Algunes d'aquestes persones, van rebre més d'una condemna: 1 persona 4 condemnes, 2 persones 3 condemnes i 7 persones 2 condemnes.

Taula 10. Condemnes i multes

Les condemnes més lleus, que són aquelles a les quals s'aplica una sanció econòmica o una pena de presó de menys de 6 mesos, acostumen sempre a estar relacionades amb el delict de "manifestació no pacífica o il·legal", És a dir, és la represàlia exercida sobre les persones que participen en les manifestacions i que en el cas de Terrassa representen aproximadament la meitat (47,4%).

Les condemnes greus, que són aquelles en que hi ha sancions econòmiques més elevades i penes de presó d'entre sis mesos i fins a 2 anys, representen a Terrassa gairebé un 40% dels casos. Aquestes condemnes són principalment aplicades a delictes "d'associació il·lícita" i "propaganda il·legal", és a dir, s'aplica a aquelles persones que formen part de partits i sindicats i legals i participen activament a les seves reunions i activitats de lluita contra el règim.

Es troben uns pocs casos més greus en els quals s'apliquen condemnes molt més llargues. En 7 casos concrets, les penes de presó superen els tres anys i arriben a un màxim de cinc anys. Els delictes als quals s'apliquen aquestes condemnes són també els "d'associació il·lícita" i "propaganda il·legal".

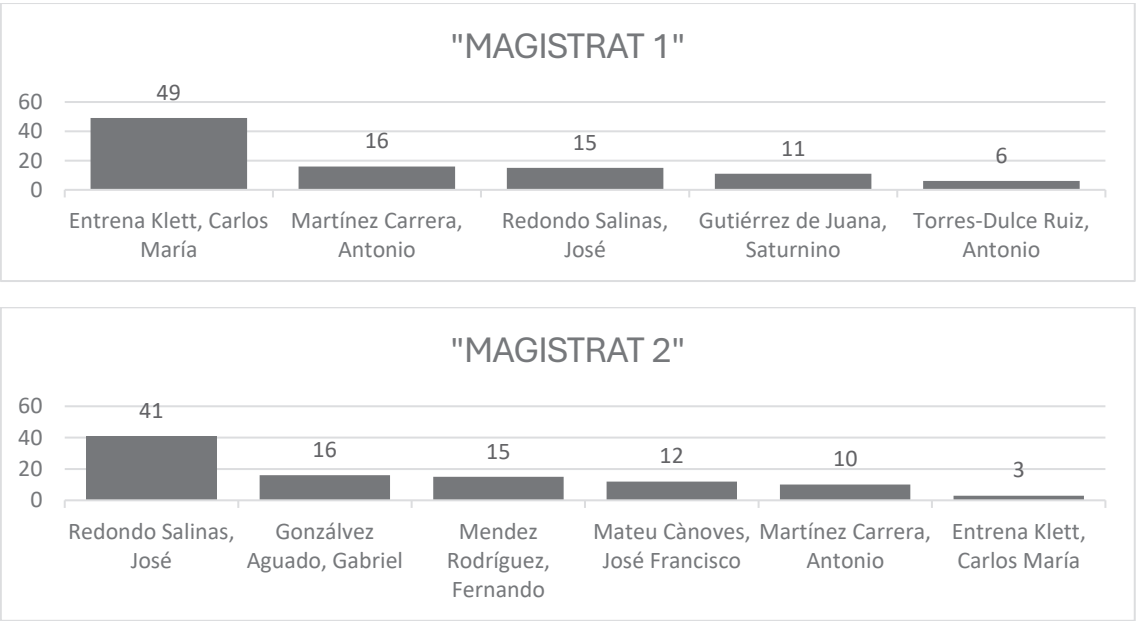
Presó Model, Barcelona, 1970
Font: Arxiu Nacional de Catalunya

5.2.6. Presidents, magistrats i advocats

5.2.6.1. Presidents i magistrats

El ministre de Justícia era la persona encarregada de fer els nomenaments del president, els magistrats i els fiscals del TOP. Tots ells juraven fidelitat a Franco i a les lleis fonamentals del règim. La majoria de jutges i fiscals tenien una dilatada trajectòria laboral en l'àmbit de la judicatura durant els anys 40 i 50. Com a presidents del TOP en figuren tres noms a les sentències analitzades de les persones residents a Terrassa. Enrique Amat Casado en va presidir dos casos i José de Hijas Palacios nou. Però la persona més important que va exercir aquest càrrec va ser José Francisco Mateu Cànoves, que en el cas que ens ocupa, en va presidir en 86 ocasions. Mateu Cànoves va néixer a València l'any 1920, fill d'una família conservadora i catòlica i va ser el magistrat que més temps va treballar al TOP. Després de la seva carrera militar, va estudiar i va començar a treballar en el cos judicial l'any 1957, treballant com a magistrat en diferents ciutats d'Espanya. Comença a formar part del TOP l'any 1964, essent president des del 1967 i fins al 1977. Aquell any, va ser nomenat Magistrat del Tribunal Suprem i un any després va ser assassinat per ETA.

En la posició de Magistrat, se'n citen diversos noms, destacant especialment a Carlos Maria Entrena Klett com a Primer Magistrat (49 casos) i a José Salinas Redondo com a Segon Magistrat (41 casos).

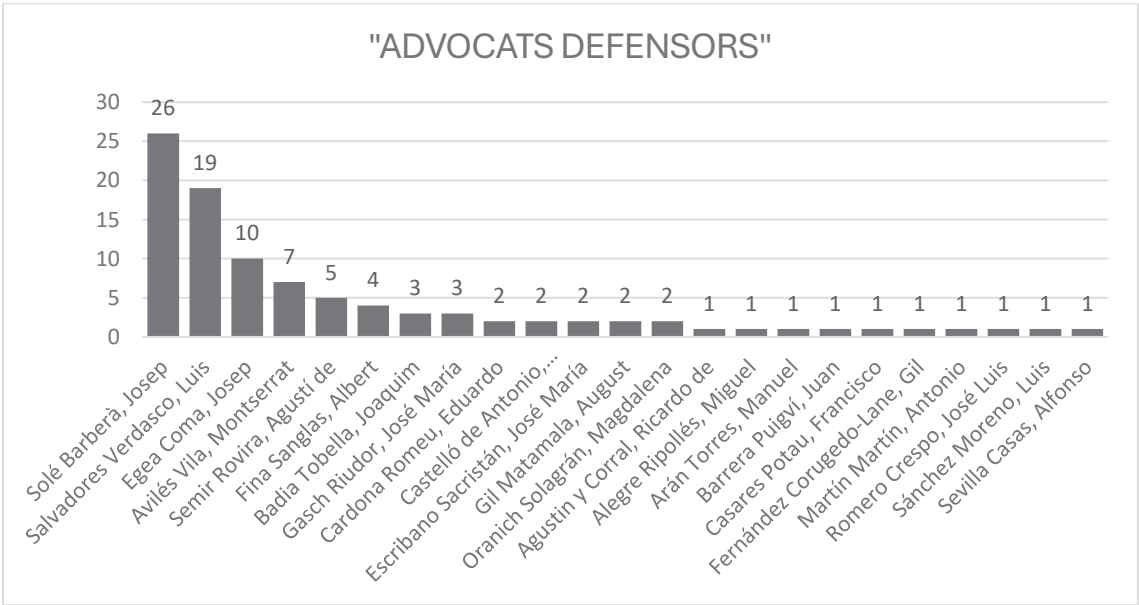

Taules 11 i 12. Magistrats del TOP

5.2.6.2. Advocats defensors

La tasca acomplida per tots els advocats i advocades dels processats i processades pel TOP va ser molt important. Van ser 1.407 professionals que van ajudar en la mesura del possible a minimitzar les penes que imposava el *Tribunal de Orden Publico* del govern franquista. Molts d'ells estaven organitzats, reivindicaven la unitat jurisdiccional – es dir la supressió del propi TOP- i l'amnistia per als presos polítics, eren especialitzats en l'advocacia laboral, que va tenir un fort impuls a partir de la *Ley de Procedimientos Laborales* de l'any 1958, quan el conegut *Sindicato Vertical* ja no té l'exclusivitat per representar als treballadors i treballadores. Són molts els noms d'aquestes persones que a través de la seva feina defensaven els valors progressistes i democràtics. En el cas dels processats de Terrassa, se'n poden citar vint-i-tres advocats (20) i advocades (3):

Josep Solé Barberà, Luis Salvadores Verdasco, Josep Egea Coma, Montserrat Avilés Vila, Agustí de Semir Rovira, Albert Fina Sanglas, Joaquim Badia Tobella, José María Gasch Riudor, Eduardo Cardona Romeu, Montserrat Castelló de Antonio, José María Escribano Sacristán, August Gil Matamala, Magdalena Oranich Solagrán, Ricardo de Agustín y Corral, Miguel Alegre Ripollès, Manuel Arán Torres, Juan Barrera Puigví, Francisco Casares Potaú, Gil Fernández Corugedo-Lane, Antonio Martín Martín, José Luis Romero Crespo, Luis Sánchez Moreno i Alfonso Sevilla Casas.

Taula 13. Advocats i advocades defensors dels processats i processades de Terrassa.

Josep Solé i Barberà

L'advocat que més casos va defensar dels processats de Terrassa (26) va ser en **Josep Solé i Barberà**. En destaca no tan sols a Terrassa, sinó també a altres ciutats com Sabadell o Barcelona, ja que va ser un dels advocats més actius en els processaments del TOP. Va néixer a Llívia (Cerdanya) l'any 1913. La seva família era de Reus, on ell va ser format. Es va llicenciar en dret i s'afilià al Bloc Obrer i Camperol. Després ingressà al PSUC el 1936. Durant la Guerra Civil fou jutge de primera instància de Reus i comissari de batalló. Va ser empresonat i condemnat a mort, però finalment el van indultar l'any 1944. Durant anys no va poder exercir l'advocacia, però quan es reincorporà, va treballar a molts casos coneguts, com el de Miquel Núñez i al procés de Burgos contra membres d'ETA (1970). Durant els anys 70 va ser el portaveu oficial del PSUC. Fou elegit diputat del PSUC per Tarragona a les corts espanyoles (1977 i 1979). També va participar en la redacció de l'avantprojecte de l'Estatut de Sau (1978).

Josep Solé i Barberà
Font: EFE. Archivo Gráfico de Carta de España.

Luís Salvadores Verdasco

Luís Salvadores, advocat laboralista, nascut a Madrid amb una llarga trajectòria política des de la Guerra Civil. Exiliat a França i després a la República Dominicana. Tornà a Espanya l'any 1962 instal·lant-se a Barcelona. Va estudiar la carrera de dret entre 1967 i 1970, any en que obre el seu despatx d'advocat. Militant del PSUC, fou detingut en diverses ocasions. A partir de 1978, en democràcia, treballa al gabinet jurídic de CCOO.

Montserrat Avilés Vila i Albert Fina Sanglàs

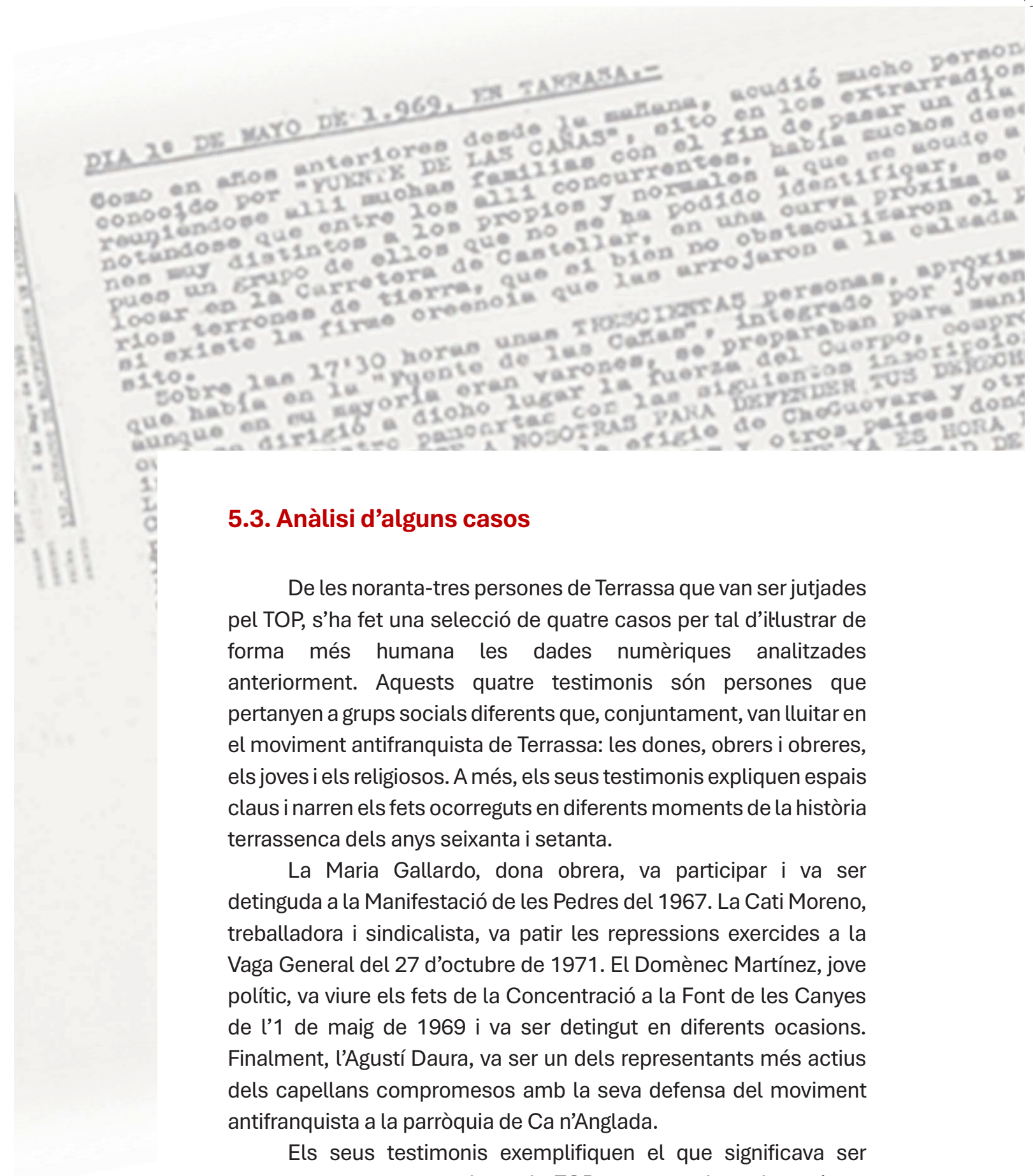
Montserrat Avilés Vila és l'advocada dona que més casos va defensar. Advocada des de 1959, obre un despatx amb la seva parella Albert Fina (que va defensar també 4 casos de terrassencs). Té una llarga trajectòria antifranquista, milità en el PSUC fins l'any 1976 i va seguir com a laboralista fins l'any 2013. Els arxius del despatx Fina – Avilés estan a l'Arxiu Històric de la Fundació Cipriano Garcia.

Josep Egea Coma

El terrassenc Josep Egea és un advocat laboralista amb una llarga trajectòria local defensant treballadors i treballadores, militant del PSUC i referent per als sindicats locals.

Joaquim Badia Tobella

Joaquim Badia, terrassenc i advocat vinculat a la democràcia cristiana, va ser candidat al Congrés a les primeres eleccions democràtiques de 1977 per Unió Democràtica de Catalunya i defensor de militants antifranquistes en diferents àmbits laborals i polítics.

5.3. Anàlisi d'alguns casos

De les noranta-tres persones de Terrassa que van ser jutjades pel TOP, s'ha fet una selecció de quatre casos per tal d'il·lustrar de forma més humana les dades numèriques analitzades anteriorment. Aquests quatre testimonis són persones que pertanyen a grups socials diferents que, conjuntament, van lluitar en el moviment antifranquista de Terrassa: les dones, obrers i obreres, els joves i els religiosos. A més, els seus testimonis expliquen espais claus i narren els fets ocorreguts en diferents moments de la història terrassenca dels anys seixanta i setanta.

La Maria Gallardo, dona obrera, va participar i va ser detinguda a la Manifestació de les Pedres del 1967. La Cati Moreno, treballadora i sindicalista, va patir les repressions exercides a la Vaga General del 27 d'octubre de 1971. El Domènec Martínez, jove polític, va viure els fets de la Concentració a la Font de les Canyes de l'1 de maig de 1969 i va ser detingut en diferents ocasions. Finalment, l'Agustí Daura, va ser un dels representants més actius dels capellans compromesos amb la seva defensa del moviment antifranquista a la parròquia de Ca n'Anglada.

Els seus testimonis exemplifiquen el que significava ser processat o processada pel TOP, narrant les detencions, interrogatoris i tortures a diferents dependències de diferents cossos policials i finalment, als jutjats i a les presons.

Maria Isabel Gallardo (1944)

La Maria va néixer el 8 de novembre de 1944 a Las Mesas, Conca. Amb la seva família havien viscut a Valencia, treballant al camp i també algunes temporades a la verema a Narbona, França. Més tard es va traslladar a Terrassa, on va treballar al ram tèxtil. La seva família era d'esquerres i ella era afiliada al PSUC i CCOO. Va viure el tancament de les fàbriques i l'acomiadament de molts treballadors i treballadores. Les seves condicions laborals eren precàries i el nivell de vida, conseqüentment, també. Va participar en la **Manifestació de les Pedres** convocada a Terrassa el 27 d'octubre de 1967.

“Entonces aquel día salimos con pancartas. Decían mis padres, “cuando tiréis una piedra, no les tiréis a la cabeza porque ellos también tienen familia. Son trabajadoras, de otra cosa, pero tienen familia. Tiradles piedras a los pies porque mientras que se agachan entonces vosotros podéis correr”. Y eso era lo que hacíamos. No rompíamos escaparates, no quemábamos containers, no hacíamos nada más que gritar “queremos libertad, queremos pan y trabajo”. No pedíamos otra cosa.”

La Maria va ser detinguda el mateix dia de la manifestació. També van detenir a la seva parella i a un altre company conegut que van patir un consell de guerra. Ella va complir presó preventiva a la Presó Provincial de Dones de Barcelona, al barri de la Trinitat, durant dos mesos i mig. Va estar ocupada treballant a una escola bressol. El seu judici es va celebrar el 19 de desembre de l'any 1969. En total, de totes les persones detingudes en aquella manifestació, tretze van ser processats pel TOP, tots absolts sota una fiança de 10.000 pessetes cadascú.

“Nos detuvieron, oficialmente, una vez. Lo demás era que pasábamos a la comisaría, pero luego nos soltaban. Te pegaban. Estuve una semana o quince días durmiendo bocabajo de los golpes de las porras. Que las porras no son de goma. Llevan la goma por fuera, pero llevan un hierro dentro, eh. Eso que la gente lo sepa, que no es... Y, entonces, yo así, bocabajo. Eso cuando yo tenía 15, 16 y 17 años, eh. Nos han pegado mucho. Injusticia.”

Catalina Moreno (1955)

La Cati va néixer a Úbeda, Jaén, l'any 1955. De ben jove es van traslladar a Terrassa i hi va treballar en el ram tèxtil. Va començar a treballar amb 14 anys al taller de confecció José María Sánchez Montoliu, amb un sou molt baix i amb unes condicions laborals pèssimes: sense calefacció ni lavabos en condicions. Amb la resta de companyes es van afiliar a CCOO, impulsades per un sentiment d'indignació i un fort desig de millorar les seves condicions. La Cati formava part del comitè d'empresa.

Ella i les seves companyes van participar en la **Vaga General del 27 d'octubre de l'any 1971**, quan llavors tenia 16 anys. A l'inici del dia es van formar molts piquets i van aturar moltes fàbriques. A la tarda, la manifestació estava convocada a la Rambla de Terrassa, però a l'estar ocupada per la policia, es va traslladar al carrer de la Rasa. Portava una pancarta que havia fet amb una altra companya i totes dues anaven al cap de la manifestació. Quan la Guardia Civil va arribar, van agafar a tots els que anaven al capdavant. Van detenir cinc persones i els van traslladar a la caserna de la Guardia Civil, on van ser interrogats durant tota la nit. Al matí següent van ser traslladats al *Gobierno Militar de Barcelona*, on els van tornar a interrogar. Després els van portar a la Model. Els homes, entre els quals figurava el jesuïta Josep Ricart, van quedar-se en aquesta presó però a les dues dones les van portar a la Trinitat. Allà les hi van treure totes les seves pertinences, les van despullar i les van dutxar, vestint-les amb una altra roba tacada.

“Ens van treure tot el que portàvem, roba i tot, ens van donar una roba que tenien elles, tacada, i ens van posar a una cel·la de... estàvem incomunicades. Allà vam estar setanta dues hores incomunicades i després vam passar a una cel·la comunitària a on estaven només les preses polítiques.”

A la presó preventiva va passar trenta-nou dies. El judici del TOP es va celebrar a Madrid al maig del 73. Donat que era menor d'edat, la pena va ser una multa de 5000 pessetes.

La Cati tenia 20 anys quan va morir Franco.

Domènec Martínez (1949)

El Domènec va néixer al barri de la Cogullada de Terrassa al març de l'any 1949, fill d'una família migrada des d'Almeria. Va començar a treballar als 14 anys a l'administració d'una fàbrica tèxtil i va anar a l'Escola Industrial durant les nits. L'any 1966, amb 17 anys, va ingressar a la JCC/PSUC de Terrassa i va ser el responsable del Comitè Local de la Joventut Comunista el 1968.

La seva primera detenció va ser l'any 1967, a la comissaria de Terrassa, sense conseqüències. La seva segona detenció va ser l'any 1969. L'1 de maig d'aquell any va tenir lloc la concentració de **La Font de les Canyes**, a la qual van participar més de 300 persones. Va haver-hi cinc detinguts que van passar sota jurisdicció militar a la Caserna de la Guardia Civil. Després van anar a la presó de Terrassa, van passar per la Capitania General de Barcelona i finalment van complir presó preventiva a la Model. El judici del TOP va ser el novembre de 1969. El Domènec, amb els seus companys, va resultar absolt gràcies a la bona feina realitzada per l'advocat Josep Soler Barberà. L'any 1970 va ser escollit Secretari General de la JCC (Joventut Comunista de Catalunya).

La tercera detenció es va produir el 17 d'abril de 1976 a Madrid. Ja havia mort Franco, però hi havia un govern presidit per Arias Navarro, que va ser una persona molt activa en la repressió, primer a Màlaga durant la Guerra Civil, posteriorment com a director de la Direcció General de Seguretat i ministre de Governació, (...). Ens van detenir. Curiosament, a l'abril del 76 ja es permetien algunes trobades com el 30 Congrés de la UGT, però, nosaltres, com érem la Direcció de les Joventuts Comunistes d'Espanya, jo estava allà com a responsable de les JC de Catalunya, ens van aplicar la Llei Antiterrorista. Ens van tenir a la Direcció General de Seguretat, on podien tenir-nos per un període de quinze dies. Vam sortir al cap de vuit dies i ens van portar a Carabanchel amb una multa de 200.000 pessetes d'aquella època. Vam sortir el 15 de juny de 1976. Per tant, em considero efectivament, una persona de la Generació TOP (...).

Un dels seus advocats, en Javier Sauquillo, que havia denunciat les tortures de les vuit persones detingudes en aquell cas, va morir assassinat, amb 31 anys, el 24 de gener de 1977 a la massacre dels assassinats d'Atocha. Aquest fet el va deixar marcat per sempre.

Agustí Daura (1941-2018)

L'Agustí va néixer a Cornellà del Llobregat el 20 d'agost de l'any 1941. L'any 1965 va arribar al barri de Ca n'Anglada de Terrassa com a Vicari de l'Església de Sant Cristòfol, la coneguda com a **Plaza Roja**. Aviat va establir molt bones relacions amb la gent del barri, en la seva gran majoria, immigrants obrers. Era dinàmic i engrescador i va convertir les seves misses en un referent a la ciutat, a les quals acudia molta gent. No tenia problema a fer denúncies socials de forma pública quan calia.

“La missa dels diumenges era molt participativa i el sermó de l'Agustí era molt esperat i servia per denunciar moltes de les injustícies comeses pel règim franquista. Tinc la imatge de dos policies de la “secreta” asseguts als bancs del final de l'església per prendre nota de tot el que deia.”
Testimoni de Pepe Ruiz

La joventut de la JOC, la del Centre Juvenil i diferents grups lligats a la parròquia van veure a l'Agustí com un referent, de forma que va acabar combinant la seva vida religiosa amb la política. L'Agustí va ser una de les persones que va partir la forta repressió exercida durant i després de la violenta Manifestació de les Pedres del 27 d'octubre de 1967.

“L'endemà de la manifestació ens van venir a buscar a l'Agustí Daura, al Damià Sánchez-Bustamante i a mi. Ens van portar a Via Laietana i vam estar-hi els tres dies reglamentaris amb interrogatoris dels germans Creix. Com a sacerdots no ens van pegar, però sí vam rebre amenaces.”
Testimoni de Joan Rofes

L'Agustí va ser jutjat pel TOP pel delictes de manifestació no pacífica o il·legal. El dia 23 de gener de 1970 va ser sentenciat a un mes i un dia de presó. Va patir diversos intents per fer-lo abandonar la parròquia degut a la seva intensa participació política i a les diverses detencions les quals va ser víctima. La seva relació amb la política es va enfortir quan el 1969 va ingressar al PSUC i va obtenir un gran reconeixement popular. La seva lluita anava enfocada a aconseguir millorar la situació econòmica, social i laboral dels veïns i veïnes del barri, va comptar sempre amb un gran reconeixement popular. El 1973 va deixar el sacerdoci i va anar a París per estudiar sociologia a la Universitat de la Sorbona. El 1979 tornà com a cap de llista del PSUC a les primeres eleccions democràtiques de l'Ajuntament de Terrassa. Els darrers vint anys de la seva vida va treballar com a secretari de l'Ajuntament de Masquefa, sense abandonar la lluita política.

5.4. Conclusions sobre les sentències a Terrassa

Noranta-tres terrassencs i terrassenques van ser víctimes de la repressió franquista mitjançant l'òrgan judicial del TOP. Es documenten un total de 97 sentències, donat que algunes d'aquestes persones van ser jutjades més d'un cop. En total, van ser processats i processades 11 dones i 82 homes entre els anys 1963 i 1974. Un terç d'aquestes persones tenien menys de 23 anys en el moment de rebre la sentència. Terrassa La Roja llavors era una ciutat conformada per un gran nombre d'emigrants, factor que es veu reflectit en les gràfiques d'anàlisi de les persones processades. 23 d'aquestes 93 persones havien nascut a la ciutat, però la gran majoria, un 60% procedien de diferents províncies andaluses com Almeria, Granada i Jaén. Treballaven principalment als sectors tèxtil, metallúrgic i a la construcció, ja que Terrassa era una de les ciutats més industrialitzades de Catalunya. Cal també destacar que el moviment antifranquista hi participava un sector de l'església catòlica com mostren aquestes dades: quatre dels imputats eren capellans. La immensa majoria estaven afiliats a partits com el PSUC i a sindicats com CCOO.

Les detencions eren practicades per la Guardia Civil i la Brigada Político-social. Els detinguts i detingudes passaven a ser interrogats en les seves dependències, on, moltes vegades es practicaven tortures. La gran majoria eren imputats per delictes polítics com "associació il·lícita", "manifestació no pacífica o il·legal" i "propaganda il·legal". Les dates de les detencions concorden en molts casos amb accions portades a terme pel moviment antifranquista i que formen part de la història de Terrassa. En concret, la més dura repressió va ser exercida durant la Manifestació de les Pedres del 27 d'octubre de 1967, la concentració del Primer de Maig del 1969 a la Font de les Canyes i la vaga i mobilitzacions de l'AEG de l'any 1970.

De les 97 sentències, 34 van resultar absolucions. Però hi va haver un total de 78 condemnes aplicades a 64 persones. Les condemnes de presó que no superaven els sis mesos normalment s'imposaven pel delictes de "manifestació no pacífica o il·legal" i les condemnes més greus, que en algun cas arriben fins als quatre i als cinc anys de presó, corresponen a delictes "d'associació il·lícita" i "propaganda il·legal".

El President del TOP que més sentències va dictar a egarencs i egarenques va ser Mateu Cànoves. En la defensa dels acusats i acusades, hi van treballar 23 advocats, destacant el gran nombre de defenses (26) portades a terme per l'advocat Josep Solé i Barberà. Destaquen també els laboralistes Luís Salvadores i Montserrat Avilès i les terrassencs Josep Egea i Jaquim Badia.

La lluita per l'amnistia i la dissolució del TOP

Després de la mort del dictador, el TOP va continuar existint, fins a la seva dissolució per part d'Adolfo Suárez el 4 de gener de 1977. En el seu lloc es va crear l'Audiència Nacional que prenia el control de la jurisdicció del TOP en matèria de delictes de terrorisme i crim organitzat. En aquell moment hi havia mig miler de causes pendents de sentència, que van restar oblidades a l'Arxiu de la Memòria Històrica de Salamanca. Cal remarcar que molts dels membres del TOP, en època democràtica, es van incorporar diferents càrrecs al Tribunal Suprem o a l'Audiència Nacional i Audiències Provincials. Els tres presidents inclosos.

Tot i la dissolució del TOP, molts presos polítics seguien a les cel·les complint condemnes injustes. La demanda d'amnistia era un clam a tota Espanya, arreu es multiplicaven els actes pro-amnistia amb tancades, manifestacions o conferències. El febrer de 1976 es van produir grans manifestacions a favor de l'amnistia a Barcelona i a altres grans ciutats d'Espanya. A Terrassa també va haver-hi entre 1975 i 76 actes diversos, com ara manifestacions, actes a parròquies com la d'Egara i una tancada a l'església del Sant Esperit. Gradualment, es van anar concedint indults, fins que l'octubre de 1977 les Corts van aprovar la Llei d'Amnistia Política.

Van ser uns temps convulsos, marcats per la violència. Cal no oblidar que vint dies després de la dissolució del TOP, van ocórrer a Madrid els tràgics fets de l'anomenada *matança d'Atocha*, on uns pistolers d'ultradreta va entrar disparant en un despatx d'advocats especialistes en dret laboral de Comissions Obreres (CCOO) i militants del Partit Comunista d'Espanya (PCE), encara il·legal a Espanya. Van matar cinc persones i varen deixar quatre ferits.

Manifestació a Terrassa a favor de la Constitució. Any 1978

Autor: Rafael Pino

Font: Arxiu Històric de CCOO Catalunya

La memòria històrica

Després de l'entrada de les tropes franquistes a Terrassa el 26 de gener de 1939, continuà la guerra en forma de repressió contra el bàndol perdedor. Els afusellaments, empresonaments, desterraments i altres formes de repressió van apagar per fora, durant molts anys, a una bona part de la població que cremava per dintre. Però la lluita clandestina a poc a poc va prenent força i precisament en el moment en què ressegueix, el govern repressor s'inventa un instrument per tornar a apagar les flames. El TOP va ser, durant més d'una dècada, la forma inventada pel franquisme que va servir per contenir per la força la democràcia, els drets i les llibertats que havien d'arribar.

Cal fer memòria històrica i cal donar a conèixer l'aparell repressiu que va significar el *Tribunal de Orden Público*. Cal fer-ho perquè no es torni a repetir. I sobretot cal fer-ho per reconèixer totes aquelles persones que en van ser víctimes durant la seva lluita per la llibertat. Per ells i elles, les noves generacions tenim l'obligació de conèixer-los i reconèixer-los:

El mapa d'aquesta generació a Terrassa no es limita al centenar de persones que van ser jutjades per delictes que avui són considerats drets constitucionals. Cal afegir la de centenars de dones i homes joves, de persones que van ser detingudes i conduïdes a les comissaries per la Brigada Político Social, que van patir repressió i presó, però que no van arribar a ser processades. També són generació TOP totes les persones que no es van resignar, en temps difícils de la dictadura, i es van jugar la seva llibertat i la seva pell a les manifestacions, la lluita clandestina, i participant obertament al moviment obrer, estudiantil i veïnal. Totes elles eren objectiu preferent de la policia política, i les lleis excepcionals de repressió. Per aquesta raó reivindicuem avui, en temps estranys, la memòria com un espai de coneixement, de cultura i també de reconeixement.

Paraules de Domènec Martínez, lluitador per les llibertats a les JCC i víctima del TOP de Terrassa. Membre de ACPEPF i gran activista i divulgador de la memòria històrica.

Mítting del PSUC al pavelló de l'SFERIC, 1976.

Autor: Rafael Pino

Font: Arxiu Històric de CCOO Catalunya

Relació de persones residents a Terrassa processades pel TOP

A

Aguilar Alcaraz, Juan
Aguilar González, José
Alba Hidalgo, Ramón
Alonso Díez, Ángel
Aparicio Cruz, Antonio
Aran Trullàs, Josep

B

Barrera Puigvi, Agustí
Benaiges Adell, Ismael
Berja Cortijo, Rafael
Boix Badiella, José Miguel
Boix Rambla, Pilar

C

Cabello Paredes, Antonio
Cadafalch Boada, Francesc Xavier
Canal Rodríguez, Luis
Cano López, Niceto
Carrasco Castillo, José
Casas Cazorla, Antonio
Casas Cuadra, José Antonio
Castilla Martín, Juan Antonio
Chica Soler, Vicente

D

Daura Melich, Agustí

Dionis García, Santiago
Duran Santamaría, José

F

Fabres Puig, Menna
Farrés Buisan, María del Carmen
Fernandez Madina, Manuel
Fernández Díaz, Arsenio
Francés Navarrete, Juan

G

Gallardo Redondo, María Isabel
García Aparicio, María Rosa
García Ferrer, José
García Galiana, José Antonio
García San Eufrasio, Valentín
García Sánchez, Cipriano
Garrido Horcajada, Angel
Godoy Pino, Antonio
González Montero, Manuel
Guijarro del Olmo, Gregorio
Gómez Duran, Juan Manuel

H

Hernández García, Asunción
Hidalgo Herrerías, Miguel
Huertas Rodríguez, Enrique

L

López Camacho, Juan
López Gutiérrez, José
López Rodríguez, Manuel
López Torres, Manuel

M

Maeso Romero, Antonio
Martinet Rebler, Jorge
Martí Sató, Núria
Martín Garví, José
Martín González, Jesús Ángel
Martínez García, Domingo
Martínez Martínez, Juan
Martínez Martínez, Juan Diego
Martínez Pando, Antonio
Marín Ausin, Jesús
Maza Rodríguez, Manuel
Molina Gómez, Miguel
Moreno López, José
Moreno Yera, Catalina
Mullor Pérez, Dolores
Muñoz Jordán, José
Muñoz Martínez, José Maria
Márquez Fernandez, Dolores

O

Ojeda Hervas, Bernardo

P

Parejo González, Andrés
Polaina Aguado, Juan
Puiggrós Esteve, Ramon
Pérez García, Jesús

Q

Querol Gili, Jordi
Quesada Rodríguez, José

R

Ramírez Bolaños, Juan
Riba Vives, Joan
Ribell Santín, Buenaventura
Ribell Santín, Ezequiel
Ricart Oller, Josep
Rodríguez Balmiza, Manuel
Rodríguez Pajares, José Gabriel
Romero Gata, Agustín
Ruiz Cortes, José
Ruiz López, Antonio
Ruiz Rodríguez, José
Rull Fernández, Felipe

S

Salmerón Ruiz, José
Santiago Asensios, Manuel
Segura Roig, Magdalena
Solá López, Rafael
Sánchez Bustamante Paez, Damián

T

Torras Odena, Luis
Turu Parellada, Joan

U

Urbano Ramírez, Dolores

Z

Zoyo Pérez, Rafael

Índex d'abreviatures

- ACPEPF: Associació Catalana de Persones Ex-presses Polítiques del franquisme
- BPS: *Brigada politicosocial*
- C: Comunista
- CCOO: Comissions Obreres
- CHE-CHO: *Comités de Huelga Estudiantiles-Comités de Huelga Obreros*
- CNT: Confederació Nacional del Treball
- COJ: *Comisiones Obreras Juveniles*
- HOAC: *Hermanidad Obrera de Acción Católica*
- JCC: Joventut Comunista de Catalunya
- JOC: Joventut Obrera Cristiana
- OSO: *Oposición Sindical Obrera*
- PCE: *Partido Comunista de España*
- PORE: *Partido Obrero Revolucionario de España*
- PSUC: Partit Socialista Unificat de Catalunya
- SDEUB: Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona
- TOP: *Tribunal de Orden Público*
- UCD: *Unión de Centro Democrático*

Bibliografia

- “Agustí Daura”, *Collecció Homenatges*, Ajuntament de Terrassa. 17 de novembre de 2004. Consultat a: https://www.terrassa.cat/documents/12006/19898498/2004_Agusti_Daura.pdf/7992d44c-ede7-4bf3-9eb8-fc104cf16eb9
- “Josep Solé i Barberà”. *Enciclopedia.cat*. Consultat a: <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/josep-sole-i-barbera>
- CAMA, E. “45 anys del primer míting comunista autoritzat a l'Estat espanyol: Quan “Terrassa la Roja” va ser més roja que mai...” *Malarrassa*. Publicat el 8 de Maig de 2021. Consultat a: <https://malarrassa.cat/destacats/45-anys-del-primer-miting-comunista-autoritzat-a-lestat-espanyol-quan-terrassa-la-roja-va-ser-mes-roja-que-mai/>
- DALMAU P., Glòria i RODRÍGUEZ G., Antonio (coord.) *La repressió del ‘Tribunal de Orden Público’ a Sabadell*. Fundació Bosch i Cardellach, Sabadell, 2021.
- DEL ÁGUILA, JJ. El TOP. *La represión de la libertad (1963-1977)*. Fundación Abogados de Atocha/Ministerio de la Presidencia, Madrid, 2020.
- Generació TOP. *Associació Catalana d'Expressos Polítics del franquisme ACEPF*. Consultat a: <https://expresopoliticoesdel franquisme.com/generacio-top/>
- LACUEVA, J. LL., MÀRQUEZ, M. PLANS, L., (2007) *Combat per la llibertat. Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)*. Fundació Torre del Palau, Terrassa.
- MARTÍNEZ, A. Libro negro del franquismo: el Tribunal de Orden Público (1963-1977). Conversación sobre la historia. 19 de diciembre 2020. Consultat a: <https://conversacionsobrehistoria.info/2020/12/19/libro-negro-del-franquismo-el-tribunal-de-orden-publico-1963-1977/>

- MARTÍNEZ, D. "El testimonio vivo de la generación TOP", *Perspectiva*, CCOO, núm.28, 2024
- MARTÍNEZ, D. “50 anys de la “manifestació de les pedres”. Bloc *Nascut el 49*. Publicat el 29 d'octubre de 2017. Consultat a: <https://nascutel49.com/2017/10/29/50-anys-de-la-manifestacio-de-les-pedres/>
- MOLINERO, C. “Les lluites obreres i la democràcia a la segona meitat del segle XX”. *Catalunya Resistent. Butlletí interior de l'Associació Catalana d'Expressos Polítics*. Tercer trimestre, 2016
- Plaques Commemoratives. *Ajuntament de Terrassa*. Consultat a: <https://www.terrassa.cat/plaques-commemoratives>
- TÉBAR, J. (Coord.), MOTA, J.F., VARO, N. *TOPCAT 1963-1977. L'antifranquisme català davant el Tribunal de Orden Público*. Fundació Cipriano García; Generalitat de Catalunya; Memorial Democràtic, 2010
- TOPCAT. *CCOO de Catalunya*. Consultat a: <https://www.ccoo.cat/topcat/>

Annex de Legislació

- Art. 43 de la Ley 154/1963, de 2 de diciembre, sobre creación del Juzgado y Tribunales de Orden Público. (1963) Boletín Oficial del Estado, 291, de 5 de diciembre de 1963, pàgines 16985 a 16987.
- Real Decreto-ley 2/1977, de 4 de enero, por el que se suprimen el Tribunal y Juzgados de Orden Público y se crean en Madrid dos nuevos Juzgados de Instrucción. (1977) Boletín Oficial del Estado, 4, sec. I, de 5 de enero de 1977, páginas 174 a 175. Consultat a: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-167>

**Diputació
Barcelona**

